

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra pedagogiky

**Česká zemědělská
univerzita v Praze**

**Rozbor prověřování, hodnocení a klasifikace praktických
dovedností při výuce předmětu odborný výcvik**

Bakalářská práce

Autor: Štěpán Hodr

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Šedivý

2021

Zadávací list

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

„Rozbor prověřování, hodnocení a klasifikace praktických dovedností při výuce předmětu odborný výcvik“

vypracoval samostatně a citoval jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použil a které jsem rovněž uvedl na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědom, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědom, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V dne

.....
(podpis autora práce)

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych touto cestou poděkoval Mgr. Jiřímu Šedivému za vedení, pomoc a odborné rady při zpracování bakalářské práce. Dále bych rád poděkoval Mgr. Ing. Janě Porvichové, Ph.D., MBA za cenné konzultace během tvorby práce a v neposlední řadě rodině za podporu během celého studia.

Abstrakt

Bakalářská práce na téma „Rozbor prověřování, hodnocení a klasifikace praktických dovedností při výuce předmětu odborný výcvik“ se zabývala prověřováním, hodnocením a klasifikací žáků během praktické části závěrečné zkoušky v oboru 82-51-H/01 „Umělecký kovář a zámečnick, pasír“. Práce je rozdělena na dvě hlavní části. První je teoretická, kde jsou vymezeny základní pojmy z didaktiky praktického vyučování, jako jsou prověřování, hodnocení a klasifikace praktických dovedností. Zabývá se také klasifikačním řádem, hodnotícími požadavky a jednotným zadáním závěrečné zkoušky.

Druhá, praktická část se zabývala charakteristikou učebního oboru 82-51-H/01 „Umělecký kovář a zámečnick, pasír“, současnou metodikou závěrečné zkoušky podle jednotného zadání, způsoby hodnocení a klasifikací praktické části závěrečné zkoušky na konkrétní škole. Dotazníkové šetření bylo vyhodnoceno pomocí grafů.

Získané informace byly následně porovnány s informacemi z ostatních škol, kde se vyučuje stejný obor. Na základě výsledků šetření bylo prokázáno, že ředitelům středních odborných škol, kde se vyučuje předmětný obor plně vyhovuje jednotné zadání závěrečné zkoušky, neboť toto zadání pro potřeby zkoušky, dále neupravují nebo jen mírně a jsou s jeho parametry spokojeni.

Klíčová slova

Hodnocení, klasifikace, odborný výcvik, umělecký kovář a zámečnick, pasír, jednotné zadání závěrečné zkoušky

Abstract

The bachelors thesis on „Analysis of the screening, rating and classification of practical skills during the teaching of vocational education“ was dealing with the verification, evaluation and classification of students during the practical part of the final exam in the course 82-51-H/01 „artistic blacksmith and locksmith,“. The thesis is divided into two main parts. The first is the theoretical part, in which basic terms regarding didactics of practical education are defined, as are verification, evaluation and classification of practical skills. It also deals with regulations for classification, evaluation requirements of final exams and uniform assignments for final exams.

The practical part was dealing with characteristics of the apprenticeship 82-51-H/01 „artistic blacksmith and locksmith“, the current methodology of final exams according uniform assignment, methods of evaluation and classification of the practical part of final exams at a particular school. A survey was evaluated with the help of charts.

The information obtained was subsequently compared to information from different schools at which the same course is being taught. Based on the results of the survey it was proved, that the directors of secondary vocational schools, where that course is being taught, are satisfied with the uniform assignments in final exams, for that assignment is for the needs of the exam not edited or just slightly and that they are satisfied with its parameters.

Keywords

evaluation, classification, professional training, artistic blacksmith, locksmith, uniform assignment of final exams

OBSAH

ÚVOD	10
TEORETICKÁ VÝCHODISKA	11
1 Cíl a metodika	11
2 Obory vzdělávání s výučním listem jako součást vzdělávací soustavy ČR	12
2.1 Vzdělávací soustava ČR	12
2.1.1 Charakteristika vzdělávacího systému	13
2.1.2 Stupně vzdělávacího systému	14
2.2 Obory vzdělávání s výučním listem	17
2.2.1 Podmínky vzdělávání	18
2.2.2 Podmínky pro přijetí na střední školu	18
2.2.3 Organizace středního vzdělávání	19
2.2.4 Zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem ...	20
2.2.5 Způsoby ukončení středního vzdělávání s výučním listem	21
2.2.6 Závěrečná zkouška	21
2.3 Pedagogické zabezpečení vzdělávání v oborech s výučním listem	23
3 Prověřování, hodnocení a klasifikace praktických dovedností	27
3.1 Požadavky na absolventa oboru s výučním listem	27
3.2 Pojmy prověřování, hodnocení, klasifikace	28
3.2.1 Kontrola vzdělávacího procesu	28
3.2.2 Typy prověřování vědomostí	29
3.2.3 Hodnocení žáků a jeho funkce	30
3.2.4 Prověřování praktických dovedností	33
3.3 Klasifikační řád jako součást školního řádu	35
3.4 Hodnotící požadavky závěrečné zkoušky	38

PRAKTICKÁ ČÁST	40
4 Charakteristika oboru 82-51-H/01 Umělecký kovář a zámečnick, pasíř.....	40
5 Metodika závěrečné zkoušky v oboru 82-51-H/01 Umělecký kovář a zámečnick, pasíř.....	42
5.1 Organizace závěrečné zkoušky	42
5.2 Praktická zkouška.....	43
5.2.1 Organizační pokyny	43
5.2.2 Vybavení pracoviště	43
5.2.3 Pokyny pro žáka.....	45
5.2.4 Samostatná odborná práce	48
6 Způsoby hodnocení a klasifikace praktické části závěrečné zkoušky na konkrétní škole, postřehy a zkušenosti z praxe	56
6.1 Stručná charakteristika školy	56
6.2 Hodnocení závěrečných zkoušek v oboru 82-51-H/01 Umělecký kovář a zámečnick, pasíř.....	57
6.3 Dotazníkové šetření.....	60
6.4 Vyhodnocení dotazníkového šetření	61
6.5 Názory ředitelů na jednotné zadání závěrečné zkoušky a jeho hodnocení .	70
ZÁVĚR	71
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	73
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	76
SEZNAM TABULEK	76
SEZNAM GRAFŮ	76
SEZNAM PŘÍLOH.....	77

ÚVOD

Bakalářská práce na téma „Rozbor prověřování, hodnocení a klasifikace praktických dovedností při výuce předmětu odborný výcvik“ se zabývá prověřováním a hodnocením odborných dovedností žáků v oboru vzdělání 82-51-H/01 „Umělecký kovář a zámečnick, pasíř“.

V nedávné minulosti bylo střední odborné vzdělání s výučním listem poměrně dost opomíjeno. Upřednostňovalo se vzdělání všeobecné, což vedlo k nedostatku kvalifikovaných pracovníků pro odborné práce. Naštěstí se tato doba stala minulostí a tradiční řemesla se vrací zpět do popředí. Lidé si opět začali řemesla vážit, preferují kvalitu před kvantitou. Střední vzdělání s výučním listem je v poslední době hojně podporováno ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy i jednotlivými kraji. Sám mám k dnes poměrně vzácnému a velmi zajímavému oboru vzdělání 82-51-H/01 „Umělecký kovář a zámečnick, pasíř“ blízký vztah, neboť jsem jej v minulosti absolvoval. Je to i jeden z hlavních důvodů, proč jsem se rozhodl svou bakalářskou práci věnovat právě tomuto oboru. Mezi mými spolužáky bylo vedle žáků z tradičních kovářských rodin i několik jedinců, kteří měli ukončené střední nebo jiné všeobecné vzdělání a ve vyšším věku pocítili potřebu změnit svou odbornost. Rozhodli se pro studium učebního oboru s výučním listem. Těší mě, že se vrací doba, kdy společnost ocení kvalitní ruční práci na místo průmyslově vyráběných prefabrikátů. Svět není možné tvořit pouze pomocí výpočetní techniky v kanceláři. Je třeba do každého výrobku dát kousek sebe sama. Snad každý má potřebu po sobě něco zanechat. Návrat ke skoro zaniklým řemeslům může znamenat krok kupředu. Staré české přísloví praví: „Řemeslo má zlaté dno.“

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

1 Cíl a metodika

Cílem práce bylo zhodnotit zadaný obsah, organizaci a průběh praktické části závěrečné zkoušky podle jednotného zadání v oboru 82-51-H/01 Umělecký kovář a zámečnick, pasíř na konkrétní škole a výsledek pozorování porovnat s ostatními školami, kde se vyučuje stejný obor.

Průzkum proběhl na základě dotazníkového šetření a měl za cíl zjistit spokojenost ředitelů odborných škol s jednotným zadáním závěrečné zkoušky v oboru 82-51-H/01 Umělecký kovář, zámečnick a pasíř po organizační a obsahové stránce, schopnost jednotného zadání závěrečné zkoušky prověřit praktické dovednosti žáků a dále zjistit, zda ředitelé upravují hodnocení a klasifikaci jednotného zadání praktické části závěrečné zkoušky pro potřeby svých škol a žáků.

Práce je rozdělena do dvou částí. Teoretická část popisuje vzdělávací soustavu ČR, charakterizuje obory vzdělávání s výučním listem a pedagogické zabezpečení škol. Vysvětluje pojmy z didaktiky praktického vyučování, jako jsou prověřování, hodnocení a klasifikace dovedností žáků. Zabývá se také klasifikačním řádem, hodnotícími požadavky závěrečné zkoušky a jednotným zadáním závěrečné zkoušky.

Praktická část se zabývá charakteristikou učebního oboru, pro který byla práce zpracována, současnou metodikou závěrečné zkoušky, způsoby hodnocení a klasifikací její praktické části na konkrétní škole a byla následně porovnána s ostatními školami, kde se vyučuje předmětný obor. Dotazníkové šetření bylo následně vyhodnoceno pomocí grafů.

2 Obory vzdělávání s výučním listem jako součást vzdělávací soustavy ČR

V této kapitole budu popisovat vzdělávací soustavou České republiky, charakterizovat vzdělávací systém jako celek i jeho jednotlivé stupně. Zaměřím na obory vzdělávání s výučním listem, podmínky vzdělávání, podmínky přijetí na střední školu, organizaci vzdělávání, zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem, způsoby ukončení středního vzdělávání s výučním listem, závěrečnou zkoušku a pedagogické zabezpečení vzdělávání v oborech s výučním listem.

2.1 Vzdělávací soustava ČR

Výchovně vzdělávací soustava v ČR se řídí Zákonem o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání č. 561/2004 Sb., který je platný od 10. října 2004 a účinný od 1. ledna 2005. V zákoně č. 561/2004 Sb., je uvedeno: *„Tento zákon upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních, stanovuje podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova uskutečňuje, vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a stanovuje působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství.“*

(Zdroj: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/58471/1/2>)

Webové stránky Národního pedagogického institutu (bývalý Národní ústav pro odborné vzdělávání) o výchovně vzdělávací soustavě v ČR uvádějí: *„Součástí výchovně vzdělávací soustavy ČR jsou mateřské školy, základní školy, střední školy, konzervatoře, jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky a vyšší odborné školy, které jsou kodifikovány školským zákonem. Jsou sem začleněny i instituce poskytující základy uměleckého vzdělání (zájmového) - základní umělecké školy. Součástí výchovně vzdělávací soustavy jsou rovněž školská zařízení výchovná a účelová, která podléhají školskému zákonu, popř. zákonu o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy. Nejvyšším článkem školské soustavy jsou školy vysoké, které jsou předmětem zákona o vysokých školách.“* (Zdroj: <http://www.nuov.cz/pocatecni-odborne-vzdelavani>).

2.1.1 Charakteristika vzdělávacího systému

Školy jsou spravované v rámci veřejné správy. Pravomoci jsou rozděleny mezi ústřední řídicí orgány, kraje a obce.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy jako orgán státní správy ve školství je odpovědné za stav, koncepci a rozvoj celé vzdělávací soustavy. Má na starosti rozdělování finančních prostředků ze státního rozpočtu určených pro resort školství, stanovuje pracovní podmínky pedagogů i nepedagogických pracovníků. Určuje rámcový obsah učiva od úrovně předškolní až po úroveň středoškolského vzdělávání. Jeho pravomocí je také schvalovat vzdělávací programy vyšších odborných škol.

Kraje a hl. m. Praha zřizují gymnázia, lycea, konzervatoře a střední odborné školy, dále mohou zřizovat i domovy mládeže, školní jídelny a další školská zařízení.

Obce a městské části zřizují mateřské školy, základní školy, školní družiny a další školská zařízení a také zajišťují povinnou školní docházku.

Obce mají za zákona povinnost zajistit dětem, které mají trvalé bydliště na území obce a které před začátkem školního roku (do 31. srpna) dosáhly alespoň 3 let věku, umístění v mateřské škole. Od školního roku 2017/2018 je pro děti, které dosáhly věku 5 let, předškolní vzdělávání povinné. Tato povinnost platí od počátku školního roku, který následuje po dni, kdy dosáhnou 5 let až do zahájení školní docházky na základní škole. Vzdělávání v posledním ročníku veřejné nebo státní mateřské školy se poskytuje bezúplatně.

Soukromé a církevní školní vzdělávání

V České republice se setkáváme s pestrými nabídkou soukromých škol od předškolního vzdělávání až po vysokoškolské. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání č. 561/2004 Sb., pojem soukromá škola neobsahuje, avšak hovoří o jednotlivých zřizovateli škol. Školy obecně nazývané jako školy soukromé, definuje jako školy, které nejsou zřizovány státem, krajem, obcí nebo registrovanou církví, nebo náboženskou společností. Školy církevní definuje jako školy zřizované registrovanou církví nebo náboženskou společností, která získala oprávnění školy zřizovat. Soukromé školy při svém vzniku volí některou z právních forem, které nalezneme v zákoně o obchodních korporacích

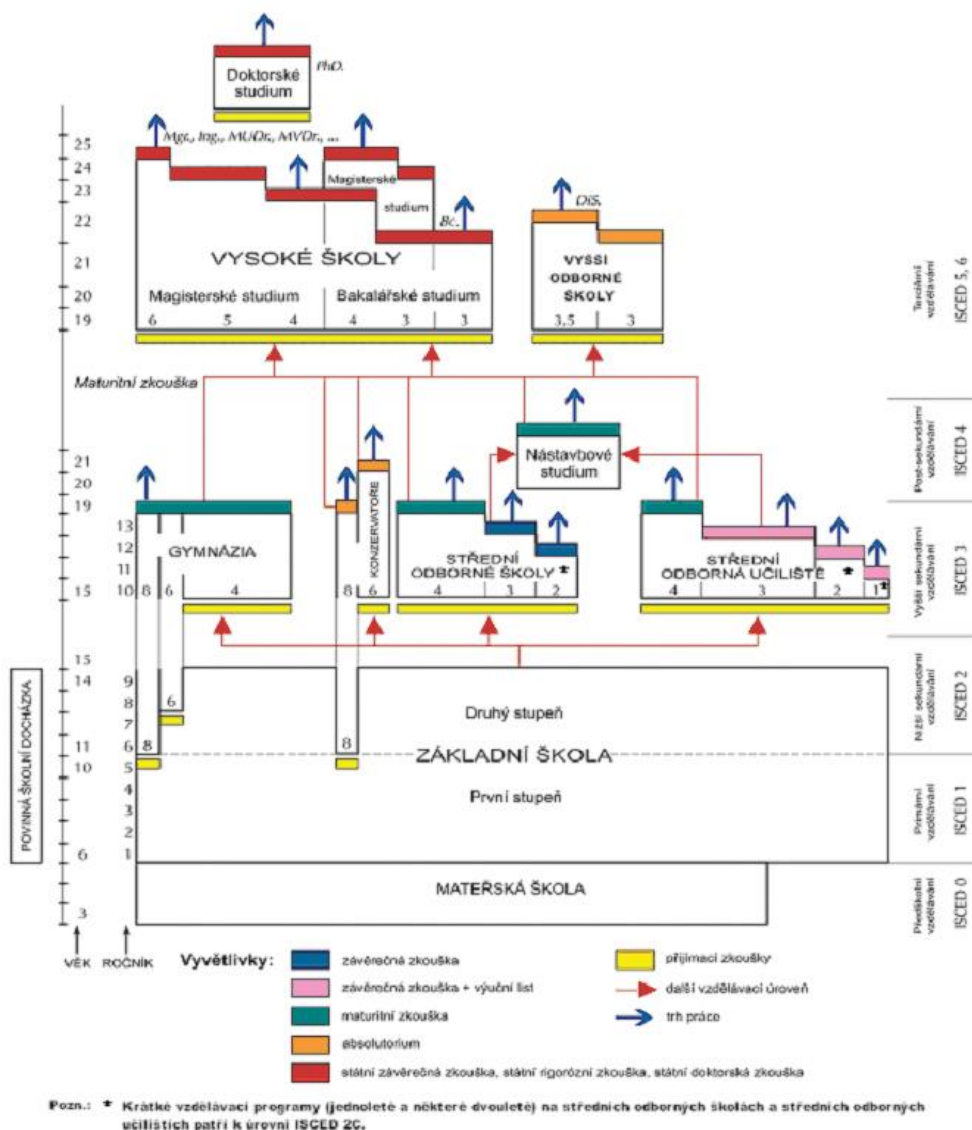
č. 90/2012 Sb. Výkon činnosti je podmíněn zápisem do školského rejstříku, vzdělání získané v soukromých a církevních školách je rovnocenné vzdělání získanému v analogických školách veřejných (Zdroj: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-private-education-21_cs).

2.1.2 Stupně vzdělávacího systému

Schéma vzdělávací soustavy ČR

Schéma vzdělávacího systému ČR přináší základní informace o podobě vzdělávací soustavy, jako jsou názvy vzdělávacích institucí/programů, délka studia, zařazení na úroveň ISCED 2011 a EQF, vstupní požadavky a závěrečné certifikáty. Anglická terminologie vzešla z jednání pracovní skupiny tvořené zástupci MŠMT, DZS, NÚV a NVF a je terminologií doporučenou pro překlady (Zdroj: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/vzdelavaci-soustava>).

Obrázek 1: Schéma vzdělávací soustavy ČR

Zdroj: Národní pedagogický institut

Pro nejmladší děti existuje možnost navštěvovat zařízení pro děti do 3 let věku nebo dětskou skupinu, která je určena pro děti od 1 roku věku až do zahájení povinného vzdělávání.

Preprimární vzdělávání (předškolní vzdělávání)

Preprimární vzdělávání zajišťují pro děti ve věku od 2 až do 6 let mateřské školy. Spádové mateřské školy přijímají přednostně děti, které dosáhly věku 3 let.

Povinná školní docházka pro děti začíná v 6 letech a trvá 9 let.

Primární a nižší sekundární vzdělávání (základní vzdělávání)

Primární a nižší sekundární vzdělávání se zpravidla uskutečňuje v základních školách. Tyto mají devět ročníků. Člení se na první a druhý stupeň. Věk žáků, kteří základní školu navštěvují je obvykle 6 až 15 let. Nižší sekundární vzdělávání mohou poskytovat i víceletá gymnázia či osmileté konzervatoře.

Vyšší sekundární vzdělávání (střední vzdělávání)

Střední školy poskytují vyšší sekundární vzdělávání v oborech všeobecných i odborných. Věk žáků je obvykle v rozmezí 15 až 18 nebo 19 let. Absolventi po úspěšném ukončení dosahují některého ze tří stupňů vzdělání:

- střední vzdělání s maturitní zkouškou,
- střední vzdělání s výučním listem,
- střední vzdělání.

Střední vzdělání s maturitní zkouškou lze získat se zaměřením všeobecným nebo odborným. Dosažení této úrovně vzdělání je také podmínkou pro přijetí do vzdělávání terciárního. Střední školy také umožňují studium nástavbové. To umožňuje získat absolventům oborů s výučním listem vzdělání s maturitní zkouškou. Absolventům vzdělání s maturitní zkouškou i absolventům vzdělání s výučním listem je dále umožněno zkrácené studium jiných oborů vzdělání.

Zvláštním druhem školy jsou konzervatoře. Ty realizují nižší, vyšší střední a vyšší odborné vzdělávání s uměleckým zaměřením (v hudbě, zpěvu, herectví či tanci). K přijetí na konzervatoř je třeba úspěšně složit talentové zkoušky. Čtyřleté studium bývá zakončené maturitou a absolventi mohou pokračovat ve studiu na vyšší odborné nebo vysoké škole.

Terciární vzdělávání

Terciární vzdělávání poskytují vyšší odborné a vysoké školy. Vyšší odborné vzdělání lze obvykle získat v tříletých praktických programech, které nabízejí vyšší odborné školy (Zdroj: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/czech-republic_cs).

Vysokoškolské studium se člení do dvou stupňů, a to bakalářského a magisterského. Bakalářský stupeň je zakončený získáním titulu Bc. Program trvá zpravidla tři roky. Navazující magisterské studium zakončené získáním titulu Mgr. nebo Ing. potom roky dva.

Veřejné vysoké školy poskytují v současné době vzdělávání zdarma, za předpokladu, že studium probíhá v českém jazyce a nepřesáhne standardní délku studia o více než jeden rok. Současně se debatuje o zavedení školného (Bačáková, 2017, s. 7).

Pro absolventy magisterských oborů nabízí vysoké školy doktorské programy, které jsou přípravou pro budoucí vědeckou činnost. Programy jsou tři nebo čtyřleté a ukončují se udělením titulu, Ph.D. (Bačáková, 2017, s. 7).

Vzdělávání dospělých

Vzdělávání dospělých se považuje za celoživotní vzdělávání, formální i neformální, zahrnuje všeobecné, odborné, zájmové a jiné vzdělávání (Zdroj: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/czech-republic_cs).

2.2 Obory vzdělávání s výučním listem

Na webových stránkách Národního pedagogického institutu se dočteme, že žák získá střední vzdělání s výučním listem poté, co úspěšně ukončí vzdělávací program o délce 2 nebo 3 let denní formy vzdělávání nebo zkráceného vzdělávacího programu studia pro získání středního vzdělání s výučním listem. Vyučení může žák dosáhnout ve dvou skupinách oborů, které se liší i délkou studia.

Střední odborné vzdělání s výučním listem (obory kategorie H)

Jedná se o tradiční vzdělání s výučním listem, dříve nazývané učební obory, se standardní délkou studia 3 roky. Poté, co student získá výuční list, může pokračovat navazujícím nástavbovým studiem a získat maturitu.

Nižší střední odborné vzdělání (obory kategorie E)

Studium je tříleté nebo dvouleté, výstupem je výuční list. Obory kladou nižší nároky v oblasti všeobecného i obecně odborného vzdělání a jsou určeny především pro žáky

se speciálními vzdělávacími potřebami. Obory připravují absolventy zejména pro výkon jednoduchých prací v rámci dělnických povolání a ve službách (Zdroj: <http://www.nuv.cz/t/stredni-vzdelavani>).

2.2.1 Podmínky vzdělávání

Pro každý obor vzdělání v základním a středním vzdělávání a pro předškolní, základní umělecké a jazykové vzdělávání se vydávají rámcové vzdělávací programy. Ty vymezují povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání; jsou závazné pro tvorbu školních vzdělávacích programů, hodnocení výsledků vzdělávání dětí a žáků, tvorbu a posuzování učebnic a učebních textů. Rámcové vzdělávací programy pro obory vzdělání s výučním listem kladou v povinném obsahu vzdělávání důraz na výuku odborných předmětů, především pak odborného výcviku, tj. výuce praktických řemeslných dovedností v oboru (Zdroj: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/58471/1/2>).

2.2.2 Podmínky pro přijetí na střední školu

Bačáková (2017, s. 29) ve své publikaci popisuje, jaké musí uchazeč splnit podmínky proto, aby byl přijat na střední školu. První podmínkou je, že uchazeč musí splnit povinnou školní docházku (tj. devět let studia na základní škole, popř. na víceletém gymnáziu). Druhou podmínkou je, že uchazeč musí splnit podmínky přijímacího řízení. Nezbytnou podmínkou přijetí u oborů vzdělání s výučním listem je splnění zdravotní způsobilosti uchazeče pro daný obor.

První kolo přijímacího řízení vyhlašuje ředitel školy do 31. ledna, na období od 12. do 30. dubna.

V prvním kole přijímacího řízení může uchazeč o studium podat maximálně dvě přihlášky. Ty musí odevzdat přímo na vybrané SŠ do 1. 3. kalendářního roku, ve kterém žák navštěvuje 9. ročník ZŠ.

U studijních oborů, které jsou zakončeny maturitní zkouškou je zavedena tzv. jednotná přijímací zkouška z předmětů Český jazyk a literatura a Matematika. Pro obory vzdělání s výučním listem jednotná přijímací zkouška stanovena není,

o podmínkách přijetí rozhoduje ředitel školy. Přijímací řízení na SŠ se obvykle koná koncem měsíce dubna.

Po dni, kdy ředitel školy zveřejní seznam přijatých uchazečů, má přijatý uchazeč povinnost potvrdit svůj zájem o studium ve formě podání zápisového lístku, a to do 10 pracovních dnů.

Zápisový lístek vydává základní škola, kterou žák navštěvuje v posledním ročníku.

Školský zákon neumožňuje vzít zápisový lístek zpět. Výjimku tvoří případ, kdy jej uchazeč bere zpět pro uplatnění na jiné škole, kde bylo jeho odvolání úspěšné. Pokud nastala situace, že žák nebyl přijat ani na jednu střední školu, může se přihlásit do druhého kola přijímacího řízení, které probíhá na školách, kde po prvním kole nebyl naplněn plný počet žáků.

Pokud uchazeč nebyl přijat na střední školu, mohou jeho rodiče do tří pracovních dnů od doručení písemného rozhodnutí o nepřijetí podat tzv. odvolání.

2.2.3 Organizace středního vzdělávání

Organizaci středního vzdělávání upravuje § 65 zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání a podrobněji pak vyhláška č. 13/2005 Sb. o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři. V § 65 zákona č. 561/2004 Sb. je uvedeno následující:

„(1) Vzdělávání ve střední škole se člení na teoretické a praktické vyučování a výchovu mimo vyučování, praktické vyučování se člení na odborný výcvik, cvičení, učební praxi a odbornou nebo uměleckou praxi a sportovní přípravu, a to podle jednotlivých oborů vzdělání. Odborná nebo umělecká praxe a sportovní příprava může být uskutečňována i v období školních prázdnin po dobu stanovenou rámcovým vzdělávacím programem.

(2) Praktické vyučování se uskutečňuje ve školách a školských zařízeních nebo na pracovištích fyzických nebo právnických osob, které mají oprávnění k činnosti související s daným oborem vzdělání a uzavřely se školou smlouvu o obsahu a rozsahu praktického vyučování a podmínkách pro jeho konání.

(3) Na žáky se při praktickém vyučování vztahují ustanovení zákoníku práce, která upravují pracovní dobu, bezpečnost a ochranu zdraví při práci, péči o zaměstnance a pracovní podmínky žen a mladistvých, a další předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci.

(Zdroj: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/58471/1/2>).

Vyhláška č. 13/2005 Sb. o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři uvádí v § 11 k organizaci teoretického vyučování na střední škole následující:

„(1) Ředitel školy stanoví v denní formě vzdělávání začátek a konec teoretického vyučování tak, že začíná zpravidla v 8 hodin, nejdříve v 7 hodin, a končí nejpozději ve 20 hodin. Nejvyšší počet vyučovacích hodin povinných předmětů v jednom dni s polední přestávkou je 8 hodin, ve výjimečných případech 9 hodin, bez polední přestávky 7 hodin (Zdroj: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-13>).

Vyhláška č. 13/2005 Sb. o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři uvádí v § 13 k organizaci odborného výcviku na střední škole následující:

„(1) Odborný výcvik spočívá v osvojování si základních dovedností, činností a návyků, zhotovení výrobků, ve výkonu služeb nebo ve výkonu prací, které mají materiální hodnotu.

(2) V odborném výcviku je v denní formě vzdělávání vyučovací jednotkou vyučovací den; v prvním ročníku nesmí být delší než 6 vyučovacích hodin.

(6) Odborný výcvik uskutečňovaný ve škole nebo ve školském zařízení provádí učitel odborného výcviku. Procvičování dovedností žáků na pracovištích fyzických nebo právnických osob se provádí za vedení a dozoru instruktorů. Instruktor vede současně nejvýše 6 žáků.“ (Zdroj: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-13>).

2.2.4 Zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem

Ve znění § 84 zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, který řeší zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem je uvedeno následující:

„Střední školy, které poskytují střední vzdělání s výučním listem v daném oboru vzdělání, mohou v tomto oboru vzdělání uskutečňovat také zkrácené studium

pro získání středního vzdělání s výučním listem pro uchazeče, kteří prospěli ve druhém pololetí posledního ročníku oboru vzdělání s maturitní zkouškou, nebo pro uchazeče, kteří získali střední vzdělání s výučním listem v jiném oboru vzdělání. Zkrácené studium trvá 1 až 2 roky v denní formě vzdělávání; délku stanoví rámcový vzdělávací program příslušného oboru vzdělání. “

(Zdroj: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/58471/1/2>).

2.2.5 Způsoby ukončení středního vzdělávání s výučním listem

Ve znění § 72 z. č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, který řeší způsoby ukončování středního vzdělávání je v odstavci 2 uvedeno:

„Vzdělávání ve vzdělávacích programech v oborech vzdělání vedoucích k dosažení středního vzdělání s výučním listem se ukončuje závěrečnou zkouškou. Dokladem o dosažení středního vzdělání s výučním listem je vysvědčení o závěrečné zkoušce a výuční list. “

2.2.6 Závěrečná zkouška

Závěrečná zkouška vymezena v § 74 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání a dále ve vyhlášce č. 47/2005 Sb. o ukončování vzdělávání ve středních školách závěrečnou zkouškou a o ukončování vzdělávání v konzervatoři absolutoriem. V § 74 zákona č. 561/2004 Sb. uvádí:

„(1) Závěrečná zkouška se skládá

a) v oborech vzdělání, v nichž se dosahuje středního vzdělání s výučním listem, z písemné zkoušky a ústní zkoušky a praktické zkoušky z odborného výcviku,

b) v oborech vzdělání, v nichž se dosahuje středního vzdělání, z praktické zkoušky z odborných předmětů a teoretické zkoušky z odborných předmětů.

(2) Žák může konat závěrečnou zkoušku, pokud úspěšně ukončil poslední ročník středního vzdělávání.

(3) Termíny konání závěrečných zkoušek stanoví ředitel školy. V závěrečných zkouškách podle odstavce 1 písm. a) škola využívá jednotných zadání a související zkušební dokumentace. Tato zadání a zkušební dokumentaci připravuje a školám zpřístupňuje ministerstvo nebo právnická osoba zřízená a pověřená ministerstvem zpracováním jednotných zadání závěrečných zkoušek a zkušební dokumentace. Škola je povinna zabezpečit zadání a související dokumentaci proti jejich zneužití. Pro závěrečné zkoušky podle odstavce 1 písm. b) stanoví témata, obsah, formu a pojetí zkoušek ředitel školy.

Vyhláška č. 47/2005 Sb. o ukončování vzdělávání ve středních školách závěrečnou zkouškou a o ukončování vzdělávání v konzervatoři absolutoriem v § 2 „Závěrečná zkouška v oborech vzdělání, v nichž se dosahuje stupně středního vzdělání s výučním listem“ uvádí:

„(1) Jednotlivé samostatně klasifikované zkoušky závěrečné zkoušky se konají v pořadí: písemná zkouška, praktická zkouška z odborného výcviku a ústní zkouška. Ze závažných organizačních důvodů může ředitel školy stanovit pořadí zkoušek odlišně.

(2) Písemná zkouška trvá nejdéle 240 minut.

(3) Počet témat praktické zkoušky stanoví ředitel školy. Pokud ředitel školy stanoví více než jedno téma, žák si jedno téma vylosuje. Praktickou zkoušku koná žák nejdéle 3 dny; u oborů vzdělání skupiny 82 Umění, užité umění trvá praktická zkouška 2 až 4 týdny. V jednom dni trvá praktická zkouška nejvýše 7 hodin.

(4) Pro ústní zkoušku stanoví ředitel školy 25 až 30 témat zahrnujících současně oblast odborné způsobilosti a profesního uplatnění žáka, z nichž si žák jedno téma vylosuje. Příprava k ústní zkoušce trvá nejméně 15 minut a zkouška trvá nejdéle 15 minut. Je-li součástí tématu grafické nebo písemné řešení, může předseda zkušební komise prodloužit dobu přípravy až o dalších 15 minut.

(5) Závěrečná zkouška se koná v červnu v termínech stanovených ředitelem školy. V oborech vzdělání, kde praktická zkouška trvá 2 až 4 týdny, může ředitel školy stanovit termín závěrečné zkoušky od 20. května. Termín praktické zkoušky před 20. květnem může ředitel školy stanovit po dohodě s ministerstvem. Ředitel školy může stanovit jiný

termín závěrečné zkoušky v případě ukončování vzdělávání v rámci rekvalifikace podle zvláštního právního předpisu.“

(Zdroj: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/59590/1/2>).

2.3 Pedagogické zabezpečení vzdělávání v oborech s výučním listem

Pedagogický pracovník

Pojem učitel a pedagogický pracovník nejsou synonyma, jak by se někdo mohl mylně domnívat. Proto je nezbytné oba pojmy vymezit. Učitelé jsou součástí širší profesní skupiny nazvané pedagogičtí pracovníci, vedle jiných profesionálů této skupiny (Průcha, 2002).

Právní vymezení nalezneme v zákoně č. 563/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů v § 2 odst. 1 uvádí *„Pedagogický pracovník je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně-pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu (dále jen "přímá pedagogická činnost"); je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy, nebo zaměstnancem státu, nebo ředitelem školy, není-li k právnické osobě vykonávající činnost školy v pracovněprávním vztahu nebo není-li zaměstnancem státu. Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociálních služeb.“*

(Zdroj: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/58473/1/2>).

V § 2 odst. 2 zákona č. 562/2004 Sb. je taxativně vyjmenováno, kdo všechno vykonává přímou pedagogickou činnost. Je to učitel, pedagog v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, vychovatel, speciální pedagog, psycholog, pedagog volného času, asistent pedagoga, trenér, metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně, vedoucí pedagogický pracovník

(Zdroj: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/58473/1/2>).

Učitel

Definici učitele je uvedena v Pedagogickém slovníku (Průcha, 2009, s. 261), v následujícím znění: „*jeden ze základních činitelů vzdělávacího procesu, profesionálně kvalifikovaný pedagogický pracovník, spoluodpovědný za přípravu řízení, organizaci a výsledky tohoto procesu*“.

Dytrtová (2009, s. 9) k tomuto uvádí: „*Pojetí učitelské profese nelze zužovat pouze na oblast profesních znalostí, ale zahrnuje také složku dovedností, praktických zkušeností a postojů. Zjednodušeně řečeno, učitel by měl ovládat strategii vyučování a výchovy na teoretické i praktické úrovni s ohledem na sociální a psychologické aspekty, které vzdělávání a výchova přináší.*“

Učitel odborného výcviku

Bajtoš (1997, s. 46) považuje za hlavní úlohu učitele odborného výcviku výchovu, vzdělávání a rozvoj osobnosti žáka. Aby úspěšně splnil svou úlohu, musí mít dobré odborné předpoklady ve svém oboru, orientovat se v příbuzných oborech, všeobecné vzdělání a tomu odpovídající společenské chování a vystupování. Na jeho osobnostní a charakterové vlastnosti jsou kladeny vysoké požadavky, zejména na jeho čest, svědomitost, spravedlivost, důslednost, trpělivost, životní optimismus, iniciativu, tvořivost, sebeovládání, upřímnost apod. Učitel odborného výcviku by měl být pro svoje žáky vzorem ve škole i mimo školu.

Mimo těchto vlastností jsou na učitele odborného výcviku kladeny další požadavky, jako vyučení v oboru, dostatečná praxe, pedagogická kvalifikace ale i empatie.

Úloha učitele odborného výcviku je ve výchovně-vzdělávacím procesu v oblasti učňovského školství významná, dominantní a nezastupitelná. Náročnost jeho práce spočívá v tom, že odbornou kvalifikaci žáků (znalosti, dovednosti a návyky) vytváří a upevňuje během odborného výcviku. Spolupráce učitelů odborného výcviku s učiteli odborných předmětů je zcela zásadní. Probíhá více způsoby např. formou hospitací, konzultacemi s třídním učitelem, či s učiteli odborných předmětů, účasti na zasedáních předmětových komisí a pedagogických rad. Učitel odborného výcviku by měl spolupracovat i s vychovateli a rodiči žáků.

Odborný výcvik

Odborný výcvik je jednou z hlavních forem praktického vyučování. Jeho právní vymezení nalezneme v § 65 z. č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání a podrobněji se jím zabývá vyhláška č. 13/2005 Sb. o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři. Praktické vyučování probíhá ve školách, ale také na pracovištích smluvních partnerů škol. Žáci s odpovídajícími znalostmi cizího jazyka mohou absolvovat část praktické přípravy v zahraničí.

Pro střední odborné vzdělávání ve dvouletých a tříletých oborech zakončených výučním listem (E, H) je odborný výcvik povinnou součástí. Probíhá na pracovištích školy a smluvních partnerů. Délka odborného výcviku je stanovena v rámcových vzdělávacích programech. Pro obory vzdělávání, které jsou zakončené výučním listem tvoří odborný výcvik obvykle polovinu týdenní hodinové dotace (Zdroj: <http://www.nuv.cz/eqavet/4-prakticka-priprava-na-pracovisti>).

Mezipředmětové vztahy

Průcha (2009, s. 124) vymezuje mezipředmětové vztahy jako „...*vzájemné souvislosti mezi jednotlivými předměty, chápání příčin a vztahů přesahujících předmětový rámec, prostředek mezipředmětové integrace. V předmětovém kurikulu jsou vyjadřovány v učebních osnovách jednotlivých předmětů jako tzv. mezipředmětová témata. Progresivním trendem v zahraničí je řešení mezipředmětových vztahů na úrovni kurikula jako celku*“.

Plch (1987, s. 17) „*Mezipředmětové vztahy nejsou jen didaktickou podmínkou a prostředkem zvýšení efektivity osvojování poznatků a dovedností, ale obecně pedagogickým prostředkem komplexního přístupu k výchově učících se v procesu vyučování. Mezipředmětové vztahy představují aktuální faktor zvýšení úrovně vyučování, rozvíjení a výchovy dnešních školáků.*“

Praxe (odborný výcvik) se významně liší od všeobecně vzdělávacích a odborných předmětů. Předměty praktického vyučování mají své odlišnosti a osvojování dovedností, zejména těch praktických, je pro většinu žáků něčím novým. Jejich vědomosti jsou často nesouvislé, neprovázané, nejsou schopni kombinovat znalosti

získané v různých předmětech. Proto je nezbytná spolupráce mezi učiteli odborných předmětů a učiteli praktického vyučování. Pokud se jejich spolupráce podaří, dojde k propojení teorie a praxe (Kříž, 2018, s. 50).

3 Prověřování, hodnocení a klasifikace praktických dovedností

V této kapitole se budu podrobně zabývat požadavky kladenými na absolventa oboru s výučním listem, definuji pojmy prověřování, hodnocení a klasifikace. Rozeberu kontrolu vzdělávacího procesu, typy prověřování vědomostí, hodnocení žáků, jeho funkce a způsoby prověřování praktických dovedností. V závěru kapitoly popíšu klasifikační řád jako součást školního řádu a hodnotící požadavky závěrečné zkoušky.

3.1 Požadavky na absolventa oboru s výučním listem

Pro hladký vstup absolventů středních škol na trh práce je nezbytné, aby jejich znalosti, schopnosti a dovednosti (tzv. kompetence) získané během studia odpovídaly a vyhovovaly potřebám a očekáváním budoucích zaměstnavatelů. Dovednosti dělíme na profesní a klíčové.

Na profesní kompetence se váže určitá odbornost. Jejich zvládnutí zpřístupňuje výkon profese či povolání. Klíčové kompetence lze chápat jako kombinaci znalostí, dovedností a postojů, které jsou nezbytné pro rozvoj a uspokojení osobních potřeb a sociálního začlenění v občanském i pracovním životě.

Ze závěrů šetření Národního ústavu pro vzdělávání vyplývá, že zaměstnavatelé často upřednostňují u zaměstnanců určitou rovnováhu mezi kompetencemi profesními a klíčovými. S tím, jak získávají na významu kvalifikace přesahující jednotlivé profese a jak se mění i požadavky na práci, zvyšuje se i důraz kladený na klíčové kompetence. Zvládnutí klíčových kompetencí přispívá k větší flexibilitě pracovníků. Ti pak mají větší schopnost vykonávat různé odborné úkoly, popř. i profese, což jim napomáhá při uspokojování potřeb zaměstnavatelů.

Nároky zaměstnavatelů na pracovníky jsou odborné a všeobecné. K nejvíce upřednostňovaným znalostem, dovednostem a schopnostem patří také ochota se učit, schopnost nést odpovědnost a samostatně řešit problémy. Požadavky především na vybavenost klíčovými dovednostmi mají zaměstnavatelé na pracovníky se středním vzděláním s výučním listem. Vyplývá to už ze samotného charakteru pozic, které tito pracovníci nejčastěji zastávají (provozní pracovníci či manuální a odborné dělnické profese). Očekává se od nich také ochota se učit a porozumění pracovním instrukcím.

Dále je kladen důraz jak na jejich schopnost práce v kolektivu, tak nést osobní zodpovědnost.

Důvodem proč se zaměstnavatelé nevyhýbají a někteří dokonce upřednostňují (15 %) přijímání čerstvých absolventů, jsou jejich nezatíženost předchozími pracovními návyky a kladný přístup ke vzdělávání. Dalším důvodem je jejich flexibilita, novější teoretické znalosti a znalosti nových technologií. Domnívají se také, že absolventi mají originální nápady. Méně obvyklými důvody jsou nižší mzdové nároky a případné finanční stimuly (dotace na mzdové náklady poskytované úřadem práce).

Přestože významná část firem je otevřená vůči přijímání absolventů, část zaměstnavatelů se přesto absolventům vyhýbá (14 %). Důvody nepřijetí absolventů jsou nejčastěji nereálné představy o výši mzdy, pracovní době nebo pracovním zařazení. Část zaměstnavatelů se domnívá, že na některé pozice ani nelze absolventa přijmout, protože pro výkon dané profese je podmíněná dostatečnou praxí. Objevuje se zde i názor části zaměstnavatelů, že absolventi o jisté pracovní pozice nejeví dostatečný zájem a nehlásí se na ně. Jako nevýhodu označují i delší čas potřebný na zapracování. Firmy jen zřídka nepřijmou absolventy z důvodu jejich neschopnosti přizpůsobit se firemní filozofii či proniknout do způsobu práce (Zdroj:http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/F_9.0.123_Absolventi_strednic_h_skol_a_trh_prace_odvetvi_OBCHOD.pdf).

3.2 Pojmy prověřování, hodnocení, klasifikace

3.2.1 Kontrola vzdělávacího procesu

Kontrola vzdělávacího procesu se skládá ze dvou vzájemně propojených a závislých činností a sice prověřování a hodnocení. Prověřování je zjištění výsledků vzdělávacího procesu. V podstatě se jedná o měření výsledků žáků. Systém prověřování vědomostí představuje širokou škálu činností, které mají svůj specifický význam. Často se učitelé během pedagogické praxe omezují pouze na zkoušení, popř. hodnocení. Je třeba terminologicky ujasnit, že předmětem zájmu není pouze stránka kognitivně-reproduktivní a kreativní, ale také psycho-fyziologická, etnická, sociální a interpersonální.

Prověřování vědomostí poskytuje učiteli možnost použít z rozsáhle palety takové metody a prostředky, které jsou ke zjištění současného stavu úrovně poznatků žáků nejvhodnější. Výběr nebo kombinace určité metody, formy, prostředků prověřování je závislý na mnoha faktorech, které jsou vždy spjaté s konkrétními podmínkami výchovně vzdělávacího procesu. Na volbu má hlavní a rozhodující vliv učitel a jeho odborná a pedagogicko-psychologická kompetence (Hrmo, Kundrátová, Tináková a kol., 2005, s. 111).

Prověřování se dělí:

- podle způsobu vyjadřování žáka na:
 - ústní zkoušení,
 - písemné zkoušení (didaktický test),
 - praktické zkoušení,
- podle počtu současně zkoušených žáků na:
 - individuální zkoušení,
 - skupinové zkoušení,
 - hromadné zkoušení,
- podle časového zařazení a funkce na:
 - přijímací zkoušky,
 - průběžné zkoušení,
 - konec klasifikačního období,
 - závěrečné učňovské zkoušky, maturitní zkoušky,

(Hrmo, Kundrátová, Tináková a kol., 2005, s. 112).

3.2.2 Typy prověřování vědomostí

Přijímací zkoušky – výběrové pokračování na střední školy.

Průběžná kontrola studia (průběžné zkoušení)

Průběžná kontrola plní nejen funkci zpětné vazby, ale má i funkci motivační. Realizuje se nejčastěji ústním zkoušením, didaktickými testy a hodnocením různých písemných,

grafických prací a laboratorních cvičení. Provádí se během celého školního roku v jednotlivých formách výuky. Učitel sleduje přípravu žáka, kvalitu práce jím plněných úloh, stejně i jeho aktivitu a samostatnost při vykonávání úloh a studijních povinností.

V odborném výcviku žák prokazuje své znalosti, dovednosti, návyky přímo při řešení konkrétních úkolů. Učitel má možnost kontrolovat žakovu činnost od přípravné fáze přes realizaci až po výsledek splnění úlohy.

Výsledky průběžné kontroly má učitel brát v úvahu i při klasifikaci. Poskytují totiž podklady o předchozí žakově činnosti.

Souhrnné zkoušení

Prověřuje a hodnotí míru osvojení si učiva příslušného předmětu, tematického celku anebo za celé klasifikační období. V odborném výcviku se jedná především o tzv. kontrolní práce, které jsou obvykle zařazovány po absolvování konkrétního tematického celku.

Závěrečné zkoušky

Závěrečná zkouška, kterou se ukončuje studium oboru vzdělání s výučním listem, je komplexním zhodnocením žakovy přípravy na budoucí pracovní uplatnění.

3.2.3 Hodnocení žáků a jeho funkce

Turek (1987, s. 118) charakterizuje význam slova hodnocení jako vyslovení závěrů, tj. posouzení výsledků učebního procesu. Pokud tyto závěry mají kvantitativní podobu, tj. vyjadřují se číslem, známkou – hovoříme o klasifikaci.

Hrmo, Kundrátová, Tináková a kol. (2005, s. 111) uvádějí, že hodnocení úzce souvisí s diagnózou a znamená konstatování určitého stavu – písmem nebo slovem. Diagnóza a hodnocení mohou vyústit do číselného vyjádření, případně procentuálního vyjádření, potom hovoříme o klasifikaci.

Bajtoš (1997, s. 44) uvádí, že z hlediska odborného výcviku je základním smyslem a funkcí hodnocení poskytnutí zpětné vazby o dosažených výsledcích žáků v procesu učení. Výsledkem výuky jsou změny v osobnosti žáka, tj. osvojení si nových znalostí, dovedností a návyků. Efektivnost vyučování je přímo závislá na získaných

zpětnovazebních informacích. Informace o výsledcích učení se netýkají pouze učení jako takového, ale mají vliv i na celou osobnost žáka. V tomto smyslu lze chápat hodnocení jako výchovný prostředek, který zasahuje prožívání, postoje a chování žáků. Hodnocení v odborném výcviku by mělo být co nejobektivnější.

Podle Čadílka (2005, s. 78) sledujeme hodnocením vědomostí a dovedností žáků ve všech předmětech především dva cíle:

1. zjištění okamžité úrovně vědomostí a dovedností,
2. sledování vývoje osobnosti pod vlivem výchovy.

Dále Čadílek uvádí, že hodnocení má žákům sloužit k poznání výsledků jejich práce. Výchovným pracovníkům má hodnocení pomoci ke stanovení dalšího postupu v jejich pedagogické činnosti. Hodnocení se tedy uplatňuje jako zpětná vazba v činnosti učitele odborného výcviku a jeho žáka.

Vnější zpětná vazba umožňuje učiteli odborného výcviku na základě získaných informací při ověřování znalostí a dovedností probraného učiva zjistit stav jeho zvládnutí. Na základě toho může pružně reagovat na vznikající nedostatky a průběžně odstraňovat chyby, přizpůsobovat vyučovací postupy, měnit vyučovací prostředky a metody. Pro tento účel by měl učitel odborného výcviku získávat zpětné informace od všech žáků v co nejkratším čase.

Učitel odborného výcviku je informován o průběhu a výsledcích učební činnosti žáků a může tedy kvalitně vyučovací proces řídit a regulovat. Žáci jsou při takovém vyučování mnohem aktivnější a samostatnější než při běžné výuce a dochází u nich k výraznému nárůstu produktivních činností. Tento způsob výuky je pak efektivní, avšak klade vyšší požadavky na přípravu a celkovou odbornost učitele odborného výcviku.

Hodnocení žáků, ať je provádíme jakoukoliv pro danou situaci vhodnou metodou, by mělo být co nejvíce objektivní. Má i celou řadu jiných funkcí.

Podle Turka (1987, s. 118) má hodnocení splnit následující funkce:

Funkce kontrolní (diagnostická)

Určení úrovně znalostí a dovedností žáků, rozpoznání jejich schopností, zjištění předností a nedostatků.

Funkce prognostická

Určení perspektivy žáků, možností jejich dalšího vývoje, čím se mohou stát a za jakých předpokladů.

Funkce motivační

Udržování a zvyšování studijní aktivity žáků.

Funkce výchovná

Formování pozitivních vlastností a postojů (např. samostatnost, pracovitost) a odstraňování těch negativních.

Funkce informativní

Dokumentace výsledků učebního procesu a jejich oznámení rodičům.

Funkce rozvíjející

Rozvoj schopnosti sebekontroly a sebehodnocení žáků.

Funkce zpětné vazby

Podle výsledků učení mají učitel i žák upravovat svoji další činnost tak, aby se efektivně dosáhli cíle učebního procesu.

Dělení způsobu hodnocení žáků

Hrmo, Kundrátová, Tináková a kol. (2005, s. 112-113). dělí způsob hodnocení žáků následovně:

- podle porovnávacího kritéria:

hodnocení rozlišovací – hodnotíme relativní výkon. Výkon žáka porovnáme s výkony ostatních žáků, nejčastěji s průměrným výkonem prověřovaných žáků;

hodnocení ověřovací – hodnotíme absolutní výkon. Výkon žáka je porovnáváný s určitou předem danou normou;

- podle časového zařazení:
 - hodnocení závěrečné;
 - hodnocení průběžné;
- podle cíle hodnocení:
 - hodnocení formativní, zpětná vazba čili diagnostikování nedostatků a příčin v procesu učení se žáka;
 - hodnocení sumární, celkové hodnocení výsledků procesu učení se žáků;
- podle toho, zda žáci vědí o tom, že jsou zkoušeni, či nikoliv:
 - hodnocení formální – žáci jsou předem upozorněni na zkoušení a mají možnost se připravit;
 - hodnocení neformální – je založené a pozorování běžné činnosti žáků;
- podle toho, kdo žáky hodnotí:
 - hodnocení interní – vykonává učitel, který žáky vyučuje;
 - hodnocení externí – vykonává někdo jiný, jiný učitel anebo odborník z praxe.

3.2.4 Prověřování praktických dovedností

Kříž (2018, s. 26) charakterizuje význam prověřování praktických dovedností jako zjišťování, do jaké míry si žáci během praktického vyučování osvojili požadované pracovní postupy, úkony a operace, a to zejména na konci tematických celků nebo na konec klasifikačního období. Učitel odborného výcviku mimo dovedností praktických, prověřuje i vědomosti žáků k danému tématu.

Odlišnosti hodnocení v odborném výcviku

Výuka předmětu odborný výcvik má proti teoretické výuce určitá specifika, neboť je převážně zaměřena na získání senzomotorických dovedností. Hodnocení odborného výcviku dělíme na průběžné a souborné.

Hodnocení průběžné

Průběžné hodnocení provádí učitel odborného výcviku během celého učebního dne a v jeho závěru, je převážně ústního charakteru. Učitel u jednotlivých žáků poukazuje na jejich klady a zápory v oblasti teoretických znalostí i praktických dovedností. Toto hodnocení má významný vliv na výchovu žáka, neboť žákovi dává okamžitou zpětnou vazbu na konci každého učebního dne. Žák má přehled o tom, jak zvládá učivo, jakých se dopustil chyb i jak je má odstranit.

Hodnocení souhrnné

K souhrnnému hodnocení dochází vždy po probrání určitého tematického celku, který je ukončen samostatnou soubornou prací. Kritéria hodnocení výsledků učení v odborném výcviku rozdělujeme do tří základních skupin:

- hodnocení odbornosti
- hodnocení kvality práce
- hodnocení rychlosti

Hodnocení odbornosti

Během hodnocení odbornosti posuzujeme, jakým způsobem žák uplatňuje teoretické znalosti při provádění zadaného pracovního úkolu a jak dodržuje pracovní postup. Hodnotíme vlastní techniku práce a zaměřujeme se na jeho pohybovou a pracovní zručnost, hospodaření s materiálem i energií. Pozornost věnujeme také organizaci pracovního místa, zda dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny práce i jeho celkovou péči o pracovní prostředí.

Hodnocení kvality práce

Při hodnocení kvality práce se zaměřujeme na přesnost hotového výrobku např. jeho rozměry, funkčnost a celkový vzhled např. povrchová úprava (Čadílek 2005, s. 80; Bajtoš 1987, s. 45).

Hodnocení rychlosti práce

Hodnocení rychlosti práce se odvíjí od výkonových norem pro dospělé pracovníky, přičemž tyto normy upravujeme podle uplynulé doby žákova studia. Čím je žák zkušenější, tím větší důraz klademe na tuto normu. Rychlost práce hodnotíme

až ve chvíli, kdy žáci ovládají jednotlivé senzomotorické dovednosti, tj. ke konci fáze osvojování a ve fázi upevňování a procvičování (Čadílek 2005, s. 80).

Klasifikace

Právní vymezení klasifikace nalezneme v § 51 až § 53 z. č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání a dále se jí zabývá § 3 vyhlášky č. 13/2005 Sb. o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři.

Klasifikace je vyjádření hodnoty a úrovně výsledků učební činnosti žáků známkou (Hrmo, Kundrátová, Tináková a kol., 2005, s. 111).

Klasifikace je forma kvantitativního hodnocení. Jedná se o nejrozšířenější vnější formální vyjádření hodnocení žáka. Tuto skutečnost vnímá Kolář (2005, s. 84) jako problém, neboť se jedná pouze o určitou zobecněnou informaci pro celý soubor charakteristik žáka. Během klasifikace se nehodnotí pouze vědomosti a dovednosti žáka, ale také žákovo chování, vyjadřovací schopnosti, motivace a zájmy. Pozorujeme, jak se upevňují jeho mravní návyky, pracovní návyky, vztah k předmětu a k učení. Samotnou známku může ovlivnit i osobní vztah učitele a žáka. Vyjádření jednou známkou je pak velmi obtížné. Zámka jako taková, je údaj statický, konečný, bez perspektivy, na rozdíl od učení a vyučování, které jsou procesy dynamické. Klasifikace je jeden z projevů školního hodnocení. Mohlo by se zdát, že pojem hodnocení a známka jsou identické pojmy, avšak známka je pouze formálním odrazem vyjádření velmi složitého hodnotícího procesu. Běžně používaná klasifikace je založena na takzvaném tradičním pojetí vyučování, jejímž účelem je, aby žáci zvládli určitý soubor vědomostí a dovedností. Pro kontrolu a prověřování výkonů žáků máme mnoho prostředků a způsobů.

3.3 Klasifikační řád jako součást školního řádu

Klasifikační řád je zpracován na základě vyhlášky č. 13/2005 Sb. o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři a na základě zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů a je součástí Školního řádu každé školy.

Klasifikační řád je pokyn pro pedagogické pracovníky a určuje pravidla hodnocení žáků střední školy.

Hodnocení výsledků vzdělávání žáka je nedílnou součástí výchovně vzdělávacího procesu.

„Provádí se klasifikaci žáka stupni 1–5, v jednotlivých předmětech stanovených ŠVP. Klasifikace je průběžná (uplatňuje se při hodnocení dílčích výsledků žáka) a celková (na konci každého klasifikačního období – pololetí). Jednotlivé stupně klasifikace vyjadřují toto sjednocující klasifikační měřítko všech pedagogických pracovníků při hodnocení znalostí a dovedností žáka.“

Klasifikační stupně

Dále jsou rozepsány nároky, které charakterizují dílčí klasifikační stupně.

Hodnocení stupněm výborný (1)

Žák má stálé znalosti, zná fakta, definice, pojmy zákonitosti a vztahy mezi nimi souvisle a v úplném rozsahu. Drobné chyby se vyskytují málokdy a žák je schopen je sám opravit bez upozornění. Ústní a písemný projev je souvislý a logicky seřazený, grafický projev je precizní a vzhledný. Praktické činnosti provádí pohotově, samostatně praktikuje nabyté dovednosti a návyky a bezpečně vykonává postupy a způsoby práce. Vědomě si uspořádává vlastní práci, udržuje pořádek na pracovišti, šetří suroviny, materiál i energie. Vzorně užívá nástroje, nářadí, pomůcky a měřidla. Žák je schopen samostatné a tvořivé práce.

Hodnocení stupněm chvalitebný (2)

Žák má stálé znalosti, ovládá stanovené pojmy, zákonitosti, definice v podstatě souvisle a úplně bez nepřesností. Drobné chyby se vyskytují častěji, žák je schopen sám sebe opravit. Ústní i písemný projev obsahuje drobné nepřesnosti ve správnosti, výstižnosti, ale je logicky seřazený. Vědomě si uspořádává vlastní práci, udržuje pořádek na pracovišti. Hospodárně zachází se surovinami, materiálem. Při zacházení s energií se dopouští drobných chyb. Nářadí, přístroje, měřidla i pomůcky používá a udržuje jen s drobnými chybami. Kvalita jeho práce je obyčejně bez závažných nedostatků. Žák je v předmětu schopen samostatně pracovat.

Hodnocení stupněm dobrý (3)

Žák má stálé výsledky v získávání požadovaných informací, definic a pojmů. Jeho dovednosti a znalosti mají určité nedostatky. Je schopen svoje chyby napravit poté, co je na ně upozorněn. Jeho ústní i písemný projev má nedostatky ve správnosti, přesnosti i výstižnosti. Ústní projev není plynulý a postrádá logickou návaznost, grafický projev je méně vzhledný. Žák svoji práci uspořádává méně účelně, avšak udržuje pracoviště v pořádku. Během praktických činností se dopouští chyb. Během pracovních postupů potřebuje občasnou pomoc učitele. K údržbě nářadí, měřidel, přístrojů, surovin i k hospodárnému zacházení s energií a materiálem musí být částečně veden. Žák chápe probíranou látku a je schopen samostatné práce pod vedením učitele.

Hodnocení stupněm dostatečný (4)

Žák disponuje jen základními znalostmi, které dostačují k chápání dalšího navazujícího učiva. Jeho myšlení není kreativní. Během ústního i praktického projevu nebo praktických činnostech se dopouští zásadních chyb. Žák má vážné mezery v přesnosti, správnosti i výstižnosti. Tyto nedostatky je však s pomocí učitele schopen opravit. Žák nemá vztah k práci, ani k praktickým činnostem. Při volbě postupů se objevují závažnější chyby. Je schopen organizovat práci pouze pod soustavným vedením učitele, samostatně zvládne vykonat pouze konkrétně stanovenou operaci. Žák nedbá o pořádek na pracovišti. Porušuje zásady hospodárnosti při práci se surovinami, materiálem i energií. Při obsluze a údržbě nářadí, měřidel, pomůcek i přístrojů se dopouští vážných chyb.

Hodnocení stupněm nedostatečný (5)

Požadované znalosti žáka jsou neúplné, nepřesné a neucelené. Žák má závažné a značné mezery, které brání pochopení navazujícího učiva. Ústní a písemný projev nebo praktické činnosti obsahují zásadní chyby ve správnosti, přesnosti i výstižnosti. Žák není schopen chyby odstranit ani po upozornění. Žák nemá žádný zájem o předmět ani vztah ke stanovené práci. Neodevzdává zadané práce. Během praktických činností má závažné nedostatky a nejeví zájem o jejich odstranění. Žák není schopen postupovat při práci ani pod vedením učitele. Jeho práce jsou nedokončené, výsledky nepřesné a nedosahují stanovených výsledků. Žák neumí pracovat samostatně, nejeví zájem o hospodaření se surovinami a materiálem, tvoří zmetky a na jeho pracovišti je

trvalý nepořádek. Během obsluhy a údržby zařízení, náradí, pomůcek, měřidel a nástrojů se dopouští vážných chyb. Žák neovládá a nedodrží předpisy bezpečnosti práce (Zdroj: http://www.svsuar.cz/dokumenty/skolnirad_2020.pdf).

3.4 Hodnotící požadavky závěrečné zkoušky

Jednotné zadání závěrečné zkoušky

Do roku 1990 si střední odborné školy samy určovaly, co bude obsahem závěrečné zkoušky. Po roce 1990 školy získaly více autonomie a vznikla potřeba sjednotit zadání závěrečných zkoušek, aby zaměstnavatelé věděli, co čekat od čerstvých absolventů. Cílem jednotných závěrečných zkoušek v oborech vzdělání s výučním listem bylo obnovení prestiže výučního listu.

Od roku 2014/2015 skládají všichni absolventi oborů vzdělání s výučním listem závěrečné zkoušky podle jednotného zadání. Zkoušky byly sjednoceny na základě novely školského zákona, která vstoupila v platnost 1. května 2015.

Výhody jednotných zadání pro školy:

- Školy získají zadání závěrečných zkoušek, které je svou náročností srovnatelné se zadáním na ostatních školách, kde vyučují tentýž obor. Díky tomu školy ověří, zda úroveň jejich výuky odpovídá standardu.
- Školy si ověří, že jejich žáci jsou dobře připravováni pro praxi, neboť na jednotném zadání spolupracují i odborníci z praxe, kteří sledují, zda zadání bere v úvahu aktuální požadavky pro výkon profese, k níž obor směřuje.
- Učitelé nemusí vypracovávat obsah závěrečné zkoušky sami.
- Výuční listy tak potvrzují kvalitu výuky pro zaměstnavatele a rodiče.

Kritéria hodnocení

Pro všechna témata písemné a praktické zkoušky jsou dodrženy stejné požadavky na hodnocení v jednotlivých oborech. U každého tématu jsou podrobně stanovena kritéria a pravidla hodnocení, která jsou založena na systému bodového hodnocení. V případě písemné zkoušky platí, že veškerá témata v daném oboru umožňují získání stejného počtu dosažitelných bodů, což je předpokladem jejich srovnatelné náročnosti. Obdobný princip je uplatňován ve většině oborů i během praktické zkoušky. Také

přístup ke klasifikaci se podařilo sjednotit vzájemně mezi všemi obory. Během klasifikace jsou dodržovány stanovené škály bodů pro následný převod na známky. Žák oboru kategorie H neprospěje u písemné zkoušky, pokud nedosáhne 45 % z celkového počtu bodů. U oborů kategorie E je hranice na 30 %. U praktické zkoušky je úspěšnost žáka stanovena na dosažení 50 % z celkového počtu bodů za téma v oborech vzdělání kategorie H a na získání 40 % bodů v oborech vzdělání kategorie E

(Zdroj: http://www.nuv.cz/uploads/NZZ2/publikace/NZZ2_tisk.pdf).

Tabulka 1: Hodnotící tabulka

Hodnotící ukazatele	Úkol č. 1	Úkol č. 2	Úkol č. 3	Celkem
	max. bodů	max. bodů	max. bodů	
Dodržování rozměrů dle výkresové dokumentace	15	25	15	55
Celkový vzhled výrobku	25	15	25	65
Provedení kovářských spojů	20	-----	20	40
Osová souměrnost	10	30	-----	40
Organizace práce	10	10	10	30
Povrchová úprava – čistota povrchu	10	10	10	30
Prezentace a obhajoba SOP	-----	-----	20	20
Dodržování BOZP	10	10	10	30
Celkem	110	100	110	310

Zdroj: Jednotné zadání závěrečné zkoušky v oboru 82-51-H/01 „Umělecký kovář a zámečník, pasíř“ 2014

Tabulka 2: Převod bodů na klasifikaci

Známka	Počet dosažených bodů	%
1	273-310	88-100
2	233-272	75-87
3	196-232	63-74
4	156-195	50-62
5	<155	<50

Zdroj: Jednotné zadání závěrečné zkoušky v oboru 82-51-H/01 „Umělecký kovář a zámečník, pasíř“ 2014

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Charakteristika oboru 82-51-H/01 Umělecký kovář a zámečník, pasíř

Všeobecné vzdělávání navazuje na vzdělávání na základní škole podle rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání a zahrnuje vzdělávací oblasti: vzdělávání a komunikace v českém jazyce, vzdělávání a komunikace v cizím jazyce, společenskovední vzdělávání, přírodovědné vzdělávání, matematické vzdělávání, estetické vzdělávání a vzdělávání pro zdraví, vzdělávání v informačních a komunikativních technologiích, ekonomické vzdělávání, umělecko-historická a výtvarná příprava, techniky a technologická příprava a realizace uměleckořemeslných prací. Jednou z podmínek pro přijetí ke vzdělávání v oboru je úspěšné vykonání talentové zkoušky. V této části bakalářské práce se zaměřím zejména na odborné kompetence.

Žáci během vzdělávání na odborné škole získají komplexní přehled o historickém vývoji výtvarného umění v oboru kovářství a osvojí si základní výtvarné vyjadřovací techniky. Naučí se ovládat tradiční technologické postupy a techniky rukodělné výroby, získají také potřebné znalosti o použití jednotlivých druhů materiálů. Samotná odborná příprava je profilována na dvě zaměření. První je umělecký kovář a zámečník, druhé zaměření je umělecký pasíř.

Po absolvování vzdělávání v oboru Umělecký kovář a zámečník, pasíř je žák schopen se orientovat v dokumentaci a číst technické výkresy podle platných norem dané uměleckořemeslné kovářské a zámečnické práce. Zařadit umělecko-řemeslné předměty z kovů k příslušnému slohovému období, popsat příslušný umělecký sloh a historické souvislosti. Zvolit technologický postup a stanovit návaznost jednotlivých pracovních operací při zhotovování příslušného umělecko-kovářského výrobku. Popsat rizika práce v kovárně. Zvolit vhodný materiál, nástroje, nářadí a pomůcky. Vytvořit výtvarný návrh umělecko-kovářského výrobku a zhotovit technickou dokumentaci. Popsat funkční prvky kovářských výhni a pecí. Provést obsluhu a údržbu kovářských výhni a pecí. Popsat druhy a funkční prvky bucharů, kovací lisů a jejich údržbu. Popsat rizika práce na bucharech a kovací lisech.

Zhotovit nástroje pro potřeby uměleckého kovářství např. tvarovacích kladiv, kleští, sekáčů apod. Zvolit technologický postup a techniky výroby, případně úpravy vyrobeného konkrétního nářadí nebo nástroje pro provádění umělecko-kovářských prací. Vyrobit případně upravit konkrétní nářadí nebo nástroj zvoleným technologickým postupem. Upravit konkrétní nářadí nebo nástroj tepelným zpracováním. Zhotovit výrobky uměleckého kovářství, např. klik a štíty, mříže, vrata, plastiky, točitá schodiště, ozdobné klíče apod. Zhotovit předměty tepané z měděných nebo mosazných plechů nebo kované z oceli. Zvolit technologický postup, materiál a nářadí určeného tepaného výrobku. Žák ovládá povrchové úpravy výrobků uměleckého kovářství cínováním, chemickým barvením a nátěrovými barvami. Žák umí popsat techniky a postupy provádění povrchových uprav kovů pro použití v interiéru i exteriéru a zvolit vhodnou povrchovou úpravu zadaného umělecko-kovářského výrobku. Prakticky provést zvolenou povrchovou úpravu. Žák ovládá závěrečnou montáž výrobků uměleckého kovářství a zámečnictví a umí navrhnout způsob montáže zadaného výrobku. Žáci se naučí tradičnímu ručnímu obrábění kovů, strojnímu obrábění kovů a také provádět rekonstrukce a opravy poškozených částí původních prací. Součástí vzdělávání je také příprava pro získání svářečského certifikátu, který je nezbytný pro další vykonávání řemesla.

5 Metodika závěrečné zkoušky v oboru 82-51-H/01 Umělecký kovář a zámečnick, pasíř

V této kapitole se budu zabývat organizací závěrečné zkoušky v předmětném oboru, praktickou část závěrečné zkoušky a s ní spojené organizační pokyny. Dále popíšu nároky kladené na vybavení pracoviště, technickou, výkresovou a obrázkovou dokumentaci, samostatnou odbornou práci a pokyny pro žáka.

5.1 Organizace závěrečné zkoušky

Zadání závěrečné zkoušky probíhá v souladu s platnou legislativou (vyhláška č. 47/2005 Sb., o ukončování vzdělávání ve středních školách závěrečnou zkouškou a o ukončování vzdělávání v konzervatoři absolutoriem). Složení zkušební komise, jmenování členů komise a pravomoci zkušební komise se řídí § 3 vyhlášky č. 47/2005 Sb., (Zdroj: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/59590/1/2>).

Písenná zkouška

Pro písennou zkoušku ředitel školy převezme z jednotného zadání minimálně 3 témata, z nichž si žák zvolí jedno téma. Písenná zkouška trvá maximálně 240 minut.

Praktická zkouška

Pro praktickou zkoušku převezme ředitel školy z jednotného zadání libovolný počet témat. V případě, že je stanoveno více než jedno téma, žák si jedno téma vylosuje.

Ústní zkouška

Pro ústní zkoušku převezme ředitel školy z jednotného zadání 25 až 30 témat, z nichž si žák jedno téma vylosuje. Ke každému tématu ústní zkoušky je přiřazena jedna otázka z Obecného přehledu ze světa práce.

Celkové hodnocení závěrečné zkoušky

Hodnocení a klasifikace závěrečné zkoušky probíhá v souladu s § 4 vyhlášky č. 47/2005 Sb., (Zdroj: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/59590/1/2>).

Při využití jednotného zadání pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami postupuje škola v souladu s § 16 bod 6 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním,

základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání
(Zdroj: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/58471/1/2>).

5.2 Praktická zkouška

5.2.1 Organizační pokyny

Pro praktickou zkoušku převezme ředitel školy z jednotného zadání libovolný počet témat. Pokud je stanoveno více než jedno téma, žák si jedno téma vylosuje. Podle vyhlášky č. 47/2005 Sb. o ukončování vzdělávání ve středních školách závěrečnou zkouškou, vykonává žák praktickou zkoušku maximálně 2 až 4 týdny. V jednom dni může trvat maximálně 7 hodin. Praktická zkouška podle JZZZ trvá 20 dnů po 7 hodinách, tj. celkem 140 hodin. Zvolená témata jednotného zadání realizuje škola v úplném rozsahu. Součástí je také obhajoba výsledků samostatné odborné práce. Ta může probíhat při zahájení, v průběhu nebo v závěru praktické zkoušky. Zadání i pokyny pro její realizaci škola obdrží v lednu daného školního roku. Je povinna zajistit prostory a potřebné vybavení pro konání praktické zkoušky. Zkouška se koná ve škole, kde se žáci vzdělávají nebo na pracovištích jiných osob, kde probíhá praktické vyučování na základě dohody uzavřené mezi školou a právnickou osobou. Hodnocení a klasifikace praktické zkoušky probíhá v souladu s pravidly, která jsou součástí jednotného zadání. Při zkoušce je povinností žáka dodržovat předpisy BOZP, požární a hygienické předpisy i používat také předepsané ochranné prostředky.

5.2.2 Vybavení pracoviště

Materiál pro tvorbu závěrečné práce

Úkol č. 1 – Domácí zvonek

- Konstrukční ocel ČSN 11 373
- Čtvercová ocel o průřezu 10 mm
- Plochá ocel o průřezu 20 mm x 10 mm – konstrukce
- Trubka o Ø 75 mm, 42 mm

Úkol č. 2 – Kleště „Vlčí tlama“

- Konstrukční ocel ČSN 11 373
- Kruhová ocel o Ø 20 mm – kleština
- Kruhová ocel o Ø 8 mm – nýt

Úkol č. 3 – Umělecko-řemeslný výrobek

- Materiál je stanoven v zadání samostatné odborné práce

Výrobní zařízení

- Buchar pérový
- Vrtačka stolní/ruční
- Bruska úhlová
- Svářečka
- Kovářská výheň
- Kovadlina

Ruční nářadí

- Kleště kovářské
- Tvarovací kladiva
- Zápustky
- Utínka
- Vlček
- Kladivo ruční a přitloukací
- Pilníky základních tvarů
- Svěrák kovářský a zámečnický

Měřidla

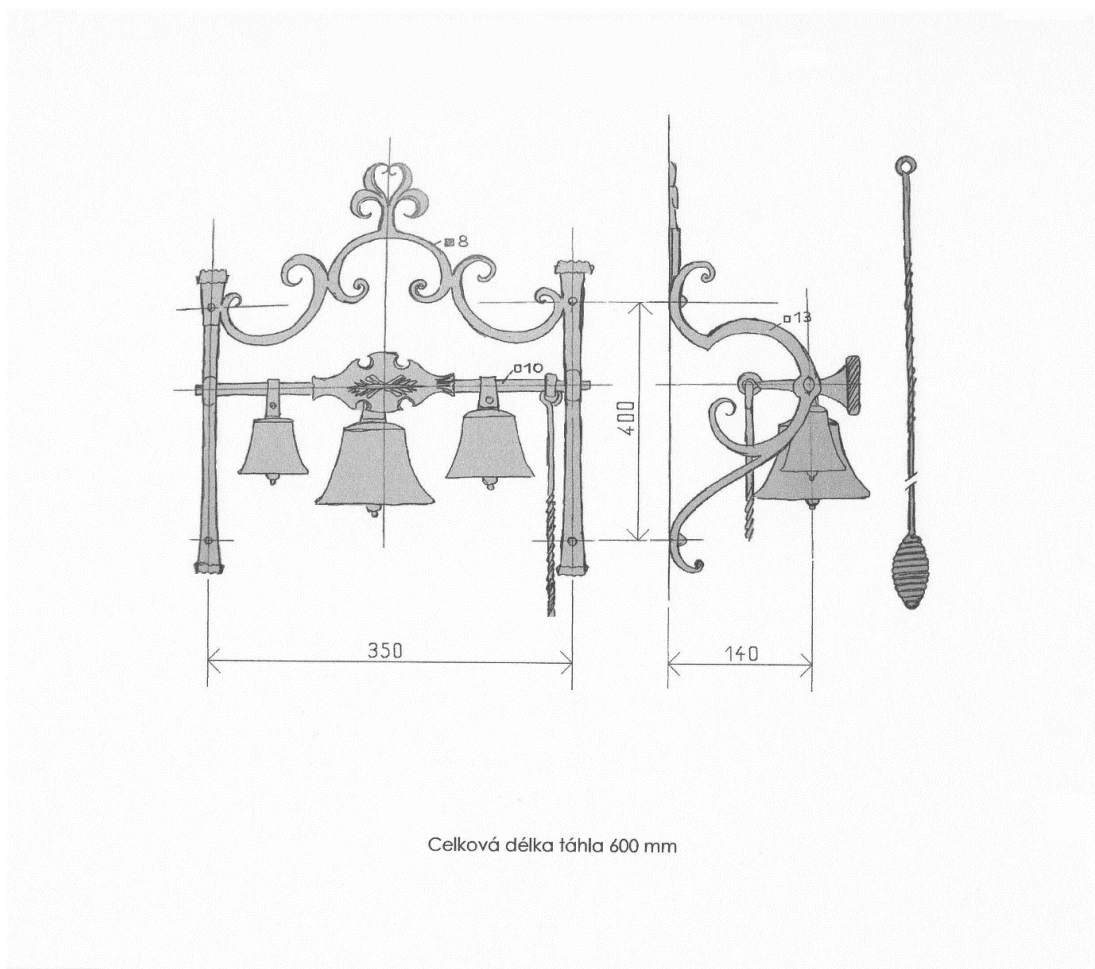
- Svinovací metr
- Ocelové měřítko
- Posuvné měřítko

- Rýsovací jehla
- Tužka
- Kalibr

5.2.3 Pokyny pro žáka

1. Na řešení zadané práce máte stanovený čas 20 dní, 140 hodin.
2. Pozorně si prostudujte zadání práce a veškerou dokumentaci (výkresovou, obrázkovou, technickou)
3. Během praktické zkoušky přesně dodržujte všechny předpisy BOZP, hygienické předpisy a předpisy požární ochrany.
4. Udržujte pořádek na pracovišti, jakékoliv problémy, závady či nedostatky oznamte bezodkladně pedagogickému dozoru.
5. Na pracovních strojích budete provádět tyto operace: prodlužování materiálu, zhotovení otvorů, svařování a broušení otvorů.

Obrázek 2: Domácí zvonek

Zdroj: Jednotné zadání závěrečné zkoušky v oboru 82-51-H/01 „Umělecký kovář a zámečník, pasíř“ 2014

5.2.4 Samostatná odborná práce

Součástí jednotného zadání závěrečné zkoušky je Samostatná odborná práce (SOP), kterou je škola povinna realizovat.

Zadání samostatné práce

Žák zpracuje podle stanovené osnovy písemnou, technickou a výtvarnou dokumentaci na stanovené téma, které dále specifikuje ve spolupráci s učitelem nebo učiteli.

Téma SOP

Umělecko-řemeslný výrobek dle vlastního návrhu

Pokud nastane situace, že žák předloží vlastní náměty na konkretizaci tématu SOP, učitel nebo učitelé je dle možností školy vezmou v úvahu, příp. přizpůsobí s ohledem na reálnost řešení (zohlední např. materiálovou, časovou a technickou náročnost navrhovaného výrobku). Tímto obvykle dochází ke zvýšení motivace žáka ke zpracování SOP a zvýšení jeho snahy o dosažení optimálních výsledků.

Osnova SOP

Úvod

Úvod do problematiky (např. obecná charakteristika uměleckořemeslných kovářských a zámečnických výrobků a jakým způsobem je možné je využít, představení zpracování tématu SOP); popis zvolené práce, specifikace zpracovávaného tématu (sloh) apod.

Text

Text rozdělený do kapitol (např. odůvodnění výběru předmětného tématu práce, charakteristika zvoleného výrobku, příklad jeho využití, přístupy k výtvarnému řešení, zdroje inspirace; je nezbytné popsat technologický postup výroby, materiály použité pro výrobu, stroje, nářadí, zařízení, výpočty, náklady na výrobu navrženého výrobku, bezpečnostní a zdravotní rizika při tvorbě výrobku).

Závěr

Sumární shrnutí realizace zadaného tématu; shrnutí získaných zkušeností z realizace SOP z hlediska jejich využití v budoucí profesní kariéře; výčet použitých zdrojů; seznam použité literatury, internetových zdrojů apod.

Přílohy:

Výtvarný návrh (detailní výtvarný návrh včetně skic dokumentujících vývoj výtvarného řešení) – povinná příloha.

Technická dokumentace (náčrt nebo technický výkres obsahující vyznačení základních rozměrů) – povinná příloha.

Obrázky, fotografie – nepovinná příloha, záleží na uvážení autora.

Formální úprava SOP

Písemná část daného tématu, příp. dokumentace k úkolu bude provedena v rozsahu minimálně 7 stran formátu A 4 a to včetně titulního listu.

Textovou část zpracujte na PC podle následujících požadavků. Velikost písma je stanovena na 12 b. v případě fontu Times New Roman, 11 b. v případě fontu Arial. Řádkování je stanoveno 1.5. V případě, že umožníte žákům jiné než uvedené typy písma, je nezbytné, aby jeho velikost odpovídala předepsanému a bylo dodrženo i řádkování 1.5.

Do práce je možné zařadit fotografie, obrázky apod.

Titulní list závěrečné práce bude obsahovat: název školy, označení „Samostatná odborná práce“, název práce, jméno a příjmení žáka, ročník. Na druhé straně práce bude uvedena anotace a prohlášení žáka, že práci vypracoval samostatně, jak je uvedeno v pokynech pro žáka.

Následně bude zařazena textová část, které obsahuje názvy jednotlivých kapitol, stránkování a seznam příloh.

Zdroje informací jako literatura, normy, internetové zdroje budou uvedeny na konci práce.

Termíny

Doporučuje se termín zadání SOP nejdříve v lednu daného školního roku.

Doporučuje se minimálně 1 měsíc na zpracování SOP.

Doporučený termín odevzdání SOP je nejpozději tři týdny před závěrečnou klasifikací.

Zařazení a prezentace SOP v rámci závěrečné zkoušky

Součástí praktické části zkoušky je samostatná odborná práce. V jejím průběhu probíhá zhotovení výrobku ze SOP, obhajoba písemného zpracování SOP a jeho prezentace. Příslušný učitel školy rozhoduje o tom, v jaké části bude zařazena tvorba výrobku ze SOP. Ředitel školy rozhodne o pořadí prezentace zhotoveného výrobku a obhajoby SOP.

Zhotovení výrobku ze SOP

Žák vytvoří příslušný výrobek podle vlastního výtvarného návrhu a technické dokumentace a je během tohoto povinen dodržovat stanovený technologický postup a BOZP.

Obhajoba SOP

Žák představí písemné zpracování SOP, její výtvarný návrh a technickou dokumentaci zkušební komisi. Zdůvodní přístup k řešení tématu, způsob jeho zpracování a uvede využití inspirační a informační zdroje. Na závěr obhajoby popíše přínos práce v jeho profesním uplatnění.

Prezentace výrobku ze SOP

Žák popíše zvolený technologický postup a vysvětlí, proč zvolil konkrétně použitý materiál, postup výtvarného návrhu a uvede možnosti využití zhotoveného výrobku.

Způsob hodnocení a kritéria hodnocení SOP

Prezentace a obhajoba SOP spočívají v prezentaci písemné části SOP zkušební komisi, popisu a zdůvodnění vybraného postupu řešení, způsobu zpracování, a to včetně využití informačních zdrojů, zhodnocení přínosu práce pro profesní uplatnění žáka a vypracování praktického úkolu SOP nebo jeho části.

Hodnotí se:

Schopnost odůvodnit použitý postup řešení/ způsob zpracování

Úroveň zpracování po formální i obsahové stránce

Schopnost užívat odbornou terminologii

Schopnost komunikovat a reagovat na otázky členů zkušební komise

U vypracovaného praktického úkolu se hodnotí:

Dodržování technologických postupů

Dodržování norem, BOZP, hygienických předpisů

Hodnocení SOP je součástí celkového hodnocení i klasifikace ústní/praktické zkoušky podle pravidel uvedených v jednotném zadání závěrečné zkoušky.

Způsob, jak postupovat v případě, že žák neodevzdá práci ve stanoveném termínu nebo vůbec

Pokud žák neodevzdá SOP ve stanoveném termínu, je oprávněním ředitele/ky školy v odůvodněných případech povolit odevzdání SOP v náhradním termínu.

Pokud žák neodevzdá SOP, není možné jej bodově hodnotit za příslušnou část závěrečné zkoušky související se zpracováním, prezentací a její obhajobou.

Součástí podkladů k SOP jsou pokyny pro žáka, které škola předává žákům při konkretizaci témat.

Samostatná odborná práce – pokyny pro žáka**Zadání samostatné odborné práce**

Zpracujete samostatnou odbornou práci na zadané téma písemnou formou, které jste specifikoval/a ve spolupráci s učitelem/učiteli. Součástí samostatné odborné práce je také výtvarný návrh a technická dokumentace příslušného výrobku.

Pracujte dle pokynů učitele, který Vám sdělí potřebné informace a konkrétní termíny pro řešení a odevzdání samostatné odborné práce. Nezbytným předpokladem k úspěšnému absolvování závěrečné zkoušky je zpracování samostatné odborné práce.

Formální úprava

Zpracujte na PC textovou část práce v celkovém rozsahu minimálně 7 stran formátu A4 včetně titulního listu. Textová část práce nemá stanovený maximální rozsah. Při psaní používejte odbornou terminologii, dbejte na pravopis a stránky dokumentu číslujte. Velikost písma je stanovena na 12 b. v případě fontu Times New Roman, 11 b. v případě fontu Arial. Řádkování je stanoveno 1.5. V případě, že umožníte žákům jiné než uvedené typy písma, je nezbytné, aby jeho velikost odpovídala předepsanému a bylo dodrženo i řádkování 1.5. Nejasnosti v pokynech pro zpracování písemné části Vám vysvětlí učitel. Učitel Vám také stanoví formát, ve kterém zpracujete výtvarný návrh a technickou dokumentaci.

Na titulním listě uveďte: název školy, obor vzdělávání, název tématu, název práce, označení „Samostatná odborná práce“, Vaše jméno a příjmení, školní rok zpracování.

Poté zpracujte:

V části Anotace uveďte: „Tato závěrečná práce byla zpracována v rámci studia učebního oboru 82-51-H/001 Umělecký kovář a zámečnický pasíř ve škole od roku do roku Práce se zabývá problematikou:“

V části Prohlášení uveďte: Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval/a samostatně, s využitím získaných poznatků absolvováním studia učebního oboru 82-51-H/001 Umělecký kovář a zámečnický pasíř a studiem odborné literatury. Souhlasím s tím, aby moje závěrečná práce byla ve škole pro další vzdělávání používána jako studijní materiál pro další zájemce. V jméno a příjmení.

Část Obsah bude obsahovat tabulku s názvy jednotlivých částí/kapitol, uveďte čísla stránek.

V části Úvod obecně charakterizujte uměleckořemeslné kovářské a zámečnické výrobky, jejich historický vývoj a představte téma Vaší samostatné odborné práce.

Text čleňte do kapitol. V této části odůvodněte výběr Vašeho tématu, popište navržený výrobek a možnosti jeho využití, způsob, jakým jste dospěl/a k jeho výtvarnému řešení (čím jste se inspiroval/a, jak se vyvíjel výtvarný návrh).

Je nutné uvést technologický postup zhotovení, použité materiály, nářadí, stroje a zařízení, potřebné výpočty, cenovou kalkulaci, bezpečnostní a zdravotní rizika při realizaci. Do textu můžete zařadit obrázky, fotografie, schémata, grafy apod.

V části Závěr stručně shrňte realizaci své samostatné odborné práce, uveďte, jaké zkušenosti jste získal/a při jejím zpracování a jak je podle Vašeho názoru využijete ve svém budoucím profesním životě.

V části Seznam použitých zdrojů uveďte literaturu, internetové zdroje apod., ze kterých jste čerpali.

V části Přílohy uveďte svůj výtvarný návrh (finální výtvarný návrh včetně náčrtků, které dokumentují vývoj Vaší tvorby). Tato část přílohy je povinná. Druhá příloha je technická dokumentace pro výrobu navrženého výrobku. Podrobnosti o formátu Vám sdělí učitel. Tato část přílohy je rovněž povinná. Třetí část přílohy jsou obrázky, grafy, schémata, fotografie apod. Tato část přílohy není povinná a je na Vašem rozhodnutí, zda je zařadíte.

Během závěrečné zkoušky využijte samostatnou odbornou práci v rámci praktické části zkoušky.

Během praktické zkoušky zhotovte výrobek podle Vašeho návrhu v samostatné odborné práci. Zhotovený výrobek budete obhajovat a prezentovat před zkušební komisí.

Zhotovení výrobku ze samostatné odborné práce:

Daný výrobek zhotovíte podle vlastního výtvarného návrhu a technické dokumentace.

Při zhotovování výrobku dodržujte předepsaný technologický postup a předpisy BOZP.

Obhajoba SOP:

Zkušební komisi představte písemné zpracování samostatné odborné práce, svůj výtvarný návrh výrobku a technickou dokumentaci.

Objasněte a zdůvodněte svůj postup při zpracování tématu, uveďte, jaké zdroje jste využil/a.

Uveďte, jaké zkušenosti jste v průběhu tvorby samostatné odborné práce získal/a, a zhodnoťte, jaký přínos pro Vás práce měla.

Prezentace zhotoveného výrobku

Vysvětlete technologický postup a zdůvodněte výběr použitých materiálů

Objasněte postup výtvarného řešení

Uveďte příklady uplatnění výrobku

Zkušební komise bude hodnotit zejména:

Zda jste dodržel/a stanovený rozsah textu

Jak jste zpracoval/a téma po obsahové a odborné stránce

Jak používáte odbornou terminologii

Vaši formální úroveň písemného zpracování, výtvarné vzhled a zhotovení podle technické dokumentace

Váš samostatný projev a schopnost reagovat na otázky členů zkušební komise

(Jednotné zadání závěrečné zkoušky v oboru 82-51-H/01 „Umělecký kovář a zámečník, pasíř“ 2014)

Hodnocení – kritéria a pravidla

Hodnotící tabulka

Tabulka 1: Hodnotící tabulka

Hodnotící ukazatele	Úkol č. 1	Úkol č. 2	Úkol č. 3	Celkem
	max. bodů	max. bodů	max. bodů	
Dodržování rozměrů dle výkresové dokumentace	15	25	15	55
Celkový vzhled výrobku	25	15	25	65
Provedení kovářských spojů	20	-----	20	40
Osová souměrnost	10	30	-----	40
Organizace práce	10	10	10	30
Povrchová úprava – čistota povrchu	10	10	10	30
Prezentace a obhajoba SOP	-----	-----	20	20
Dodržování BOZP	10	10	10	30
Celkem	110	100	110	310

Zdroj: Jednotné zadání závěrečné zkoušky v oboru 82-51-H/01 „Umělecký kovář a zámečník, pasíř“ 2014

Převod bodů na klasifikaci

Tabulka 2: Převod bodů na klasifikaci

Známka	Počet dosažených bodů	%
1	273-310	88-100
2	233-272	75-87
3	196-232	63-74
4	156-195	50-62
5	<155	<50

Zdroj: Jednotné zadání závěrečné zkoušky v oboru 82-51-H/01 „Umělecký kovář a zámečník, pasíř“ 2014

6 Způsoby hodnocení a klasifikace praktické části závěrečné zkoušky na konkrétní škole, postřehy a zkušenosti z praxe

Svou práci zpracovávám na konkrétní střední odborné škole, kde jsem hovořil s ředitelkou školy a poté jí požádal o vyplnění mnou sestaveného dotazníku, který slouží jako podklad pro praktickou část mé práce. Získané informace jsem poté porovnal s dotazníky, které vyplnili ředitelé ostatních škol, kde se vyučuje stejný obor vzdělání 82-51-H/01 Umělecký kovář a zámečník, pasíř.

6.1 Stručná charakteristika školy

Konkrétní střední odborná škola, na které jsem zpracovával bakalářskou práci byla založena v polovině 20. století a má dlouholetou tradici v poskytování odborného vzdělávání. V roce 1991 se škola stala samostatným právním subjektem.

V současné době škola poskytuje širokou škálu oborů vzdělání v různých oblastech uměleckořemeslného zpracování dřeva, nábytkářství, restaurování a uměleckořemeslného zpracování kovů. Svým žákům škola obstarává specializované kurzy, např. kurz svařování ukončený zkouškou a osvědčením s certifikátem. Všechny vyučované obory připravují žáky na samostatné podnikání. Žáci mají možnost pokračovat v dalším vzdělávání a studiu a získat maturitní vzdělání v nástavbovém programu. Všechny obory vzdělání včetně nástavbového denního studia probíhají bezplatně. Škola úzce spolupracuje s mnoha podnikatelskými subjekty, které se přímo podílejí na přípravě vzdělávacích programů. Zde žáci jednotlivých oborů vykonávají odbornou praxi a výcvik. Díky této spolupráci jsou absolventi připraveni na uplatnění ve svém oboru na trhu práce. Škola pro žáky zajišťuje tematické exkurze, zájezdy i výměnné odborné stáže v zahraničí. Za kvalitní produktivní výsledky v rámci odborného výcviku v dílnách školy i na pracovištích smluvních partnerů (firem) žáci dostávají odměnu. (Zdroj: <http://www.ssuar.cz/vize-skoly/>).

K výše popsané škole mám kladný vztah, neboť jsem ji sám v minulosti absolvoval.

6.2 Hodnocení závěrečných zkoušek v oboru 82-51-H/01 Umělecký kovář a zámečnick, pasíř

Při hodnocení praktické závěrečné zkoušky podle JZZZ je kladen důraz zejména na splnění a dodržení následujících požadavků, za jejichž splnění je následně žák hodnocen.

Dodržování rozměrů dle výkresové dokumentace

Žák je během konání praktické závěrečné zkoušky povinen dodržet rozměry výrobku dle výkresové dokumentace. Skutečné rozměry vyrobené součásti se v praxi vždy liší od jmenovitých rozměrů udaných na výkrese kótami. Aby bylo dosaženo souladu mezi požadavky konstrukce a výrobou, je zavedeno tolerování rozměrů tzn. předepsání mezi a tím i přesnosti, s jakou mají být součásti vyrobeny. Tolerance je dovolená nepřesnost rozměru. Je to rozdíl mezi horním mezním rozměrem a dolním mezním rozměrem. Míra dovolené výrobní nepřesnosti se určuje podle funkce a nároků na vyrobenou součást.

Celkový vzhled výrobku a povrchová jeho úprava

Při hodnocení celkového vzhledu výrobku hodnotíme, jakým dojmem na nás finální výrobek působí. Zaměřujeme se např. na vnější vzhled, pečlivost provedení i jeho povrchovou úpravu. Povrchová úprava výrobku je speciální ošetření povrchu materiálu. Můžeme ji provádět mnoha způsoby např. opracováním, zpracováním nebo nanesením vrstvy jiného materiálu. V kovářství se používá především pro lepší odolnost výrobku proti korozi, otěru, zvýšené teplotě apod., nebo pro zlepšení vlastností povrchu ať již mechanických, chemických, estetických nebo třecích atd.

Provedení kovářských spojů

Spojit materiál lze v zásadě čtyřmi základními způsoby a vždy je třeba přesně dodržet pracovní postup. Zde hodnotíme provedení kovářských spojů, jako je svařování, nýtování, sponkování pomocí objímek a nasazování za tepla. Můžeme použít i jiné než kovářské spoje např. šroubování.

Svařování je pravděpodobně nejzajímavější spojovací technika, běžně užívaná kováři. V původním kovářství se nevyužívalo svařování plamenem, ani elektrickým

obloukem. Nepoužívalo se, protože nebylo známo. Kovář svařuje v ohni. Pro svařování je potřeba vysoká teplota – přes 1400 °C, což je teplota, kdy má ocel bílou barvu a začíná přecházet z pevného skupenství do kapalného. Existuje několik způsobů, jak svařovat ocel, běžně využívané jsou pouze dva. Svařování přeplátováním a svařování do klínu. Při svařování do klínu se oba konce napěchují, jeden se rozsekne a druhý zaostří, poté kovář oba konce očistí a spojí. Po tomto základním spojení dá spojený konec do výhně, zahřeje ho na svařovací teplotu a poté ho proková. Tento druh sváření se používá na namáhaná místa.

Svařování přeplátováním je další způsob sváření. Historicky je tato technika asi nejstarší a patřila k nejpoužívanějším. V tomto případě se také oba konce napěchují, poté kovář oba konce zaostří a nahřeje je na stejnou teplotu. To je v případě, že se svařují dva druhy materiálu či nestejně silná ocel obtížné a vyžaduje značné zkušenosti. Po zahřátí oba konce zbaví nečistot, spojí je a udeří do nich kladivem a poté se svár proková.

Při obou typech sváření hrozí riziko nekvalitního spoje, proto je nutno svár po ochladnutí pečlivě prohlédnout, pokud by byl jakkoli patrný je nezbytné kov znovu nahřát na svářecí teplotu a prokovat. Při tomto druhém nahřátí se zpravidla používají svařovací prášky.

Druhou možností, jak spojovat materiál je nýtování. Nýtování lze provádět za tepla i za studena. Kováři si nýty zhotovují sami, díry na nýty se nevrtají, ale za tepla se materiál probije. Poté se stáhne stahováky, nasadí se ohřátý nýt a spoj se dokončí vytvořením závěrné hlavy nýtu. U nýtování hodnotíme přesnost, pevnost a provedení spoje.

Třetím typem je spojování pomocí objímek a spon. Kovář si vyrobí patřičně velkou objímku či sponu, kterou pak za tepla nasadí na spojovaný materiál. Při tomto typu spojování je třeba zvlášť pečlivý přístup pro výrobu a provedení objímek. Např. nevhodně zvolená délka spony se okamžitě projeví na vzhledu, funkci i pevnosti výrobku.

Poslední kovářský způsob, jak spojit materiál je tzv. nasazování za tepla. Tento způsob využívá toho, že chladnoucí ocel zmenšuje svůj objem. Toho lze využít, pokud se

spojuje teplá ocel s jiným materiálem. Tímto způsobem se tvořily obruče kolem kol, věder, sudů atp.

Všechny uvedené spoje vyžadují značnou řemeslnou dovednost a odbornost, ale i teoretickou znalost oboru. Na první pohled je jasně patrné, zda žák provádění jednotlivých kovářských spojů ovládá či nikoliv.

Osová souměrnost

Osová souměrnost je typem geometrického zobrazení, který zachovává (minimálně opticky) vzdálenosti (i úhly) a jedná se tedy o určitý druh shodnosti. Osová souměrnost výrobku značně ovlivňuje jeho vzhled i funkci. Vytvořit osově souměrný výrobek není jednoduché a vyžaduje značnou míru pečlivosti a odbornosti, ať již se jedná o rovnoběžné nebo kolmé prvky konstrukce, kruhové prvky, voluty či akanty.

Organizace práce a dodržování BOZP

Během konání závěrečné zkoušky dbáme na to, aby žákem prováděné práce byly bezpečné. Organizaci práce můžeme charakterizovat tak, že se jedná o opatření, jehož prostřednictvím žáci, pracoviště a procesy dostávají určitou strukturu, návaznost, řád a systém. Cílem těchto opatření je efektivní výkonná, bezpečná a zdraví neohrožující práce. Pracovní postup je schéma pracovního procesu, rozepsané na jednoduché činnosti, způsob jejich provedení a jejich vazby, souslednost. Pracovní postup je úzce spjat s organizací práce, jeho součástí jsou i otázky bezpečnosti a ochrany zdraví během činností, jako je používání předepsaných ochranných pomůcek, zakázané manipulace se stroji a nářadím tak, aby se předešlo poškození životů a zdraví žáků. Práce s každým strojem či nářadím v dílně má svá pravidla a náležitosti, které je nutné dodržovat. V této fázi musí být žák schopen samostatně a bezpečně pracovat.

Prezentace a obhajoba SOP

Během prezentace SOP se hodnotí úroveň žákova slovního projevu, znalost a používání odborné terminologie, schopnosti představit písemné zpracování SOP s jejím výtvarným návrhem a technickou dokumentací zkušební komisi. Hodnotí se, jak žák přistupuje k tématu, způsob, jakým jej zpracoval, jaké použil inspirační a informační zdroje a jak popíše přínos závěrečné práce v jeho dalším profesním uplatnění. Komise zhodnotí způsob a úroveň vysvětlení technologických postupů

a zdůvodnění výběru použitých materiálů, dále obsahovou a formální úroveň zpracování. Během obhajoby a prezentace si všímá i zákovy schopnosti reagovat na dotazy členů zkušební komise.

6.3 Dotazníkové šetření

Jako formu průzkumu jsem zvolil dotazníkové šetření mezi řediteli středních odborných škol, kde se v současné chvíli vyučuje obor vzdělání 82-51-H/01 „Umělecký kovář a zámečnick, pasíř“. Pro potřeby své bakalářské práce jsem vytvořil dotazník, který je tvořen devíti otázkami. Položené otázky jsou uzavřeného, polouzavřeného a otevřeného typu. Tento dotazník jsem následně zaslal do 5 středních odborných škol. Předmětem mého zájmu je zkoumání, do jaké míry jsou ředitelé středních odborných škol spokojeni s jednotným zadáváním závěrečných zkoušek a jestli tato zadání dále upravují pro konkrétní potřeby svých žáků. Zajímalo mě také, jak se liší výsledky klasifikace závěrečných zkoušek a průběžné studijní výsledky žáků, dále pak názor samotných ředitelů na hodnocení a klasifikaci praktické zkoušky v jednotném zadání závěrečné zkoušky. Dotazník nebylo možné zaslat do většího množství škol, neboť se jedná o velmi vzácný a specializovaný učební obor, který se v České republice vyučuje pouze na 7 školách.

6.4 Vyhodnocení dotazníkového šetření

1. Organizuje Vaše škola závěrečné zkoušky v oboru 82–51–H/01 Umělecký kovář, zámečnick a pasíř podle jednotného zadání?

- Plně
- Částečně
- Pouze někdy
- Ne

pokud odpovíte na tuto otázku NE, dále **nepokračujte**, ale do závěrečné otázky, prosím uveďte, co je pro Vaši školu problematické v jednotném zadání pro obor 82–51–H/01 Umělecký kovář, zámečnick a pasíř, proč ho škola nepoužívá.

Graf č. 1: Vyhodnocení otázky č. 1 vyjádřené v procentech

Zdroj: Vlastní průzkum

Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti shodně a sice, že jejich škola plně organizuje závěrečné zkoušky v oboru 82–51–H/01 Umělecký kovář, zámečnick a pasíř podle jednotného zadání. Nikdo neuvedl, že by škola organizovala závěrečnou zkoušku podle jednotného zadání částečně, pouze někdy nebo vůbec.

2. Vyhovuje jednotné zadání závěrečné zkoušky organizačně podmínkám vzdělávání v oboru 82–51–H/01 Umělecký kovář, zámečník a pasíř na Vaší škole?

- Ano
- Ne
- pokud ne, uveďte proč.

Graf č. 2: Vyhodnocení otázky č. 2 vyjádřené v procentech

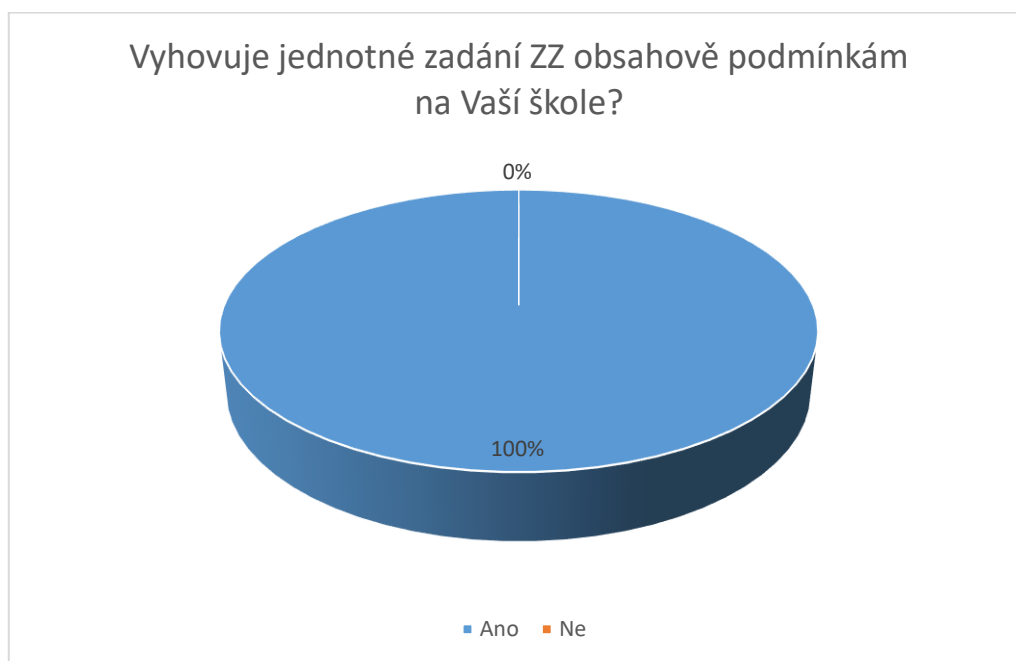
Zdroj: Vlastní průzkum

Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti opět shodně a to, že organizačně vyhovuje jednotné zadání závěrečné zkoušky podmínkám vzdělávání v uvedeném oboru na jejich škole.

3. Vyhovuje jednotné zadání závěrečné zkoušky obsahově podmínkám vzdělávání v oboru 82–51–H/01 Umělecký kovář, zámečnick a pasíř na Vaší škole?

- Ano
- Ne

Graf č. 3: Vyhodnocení otázky č. 3 vyjádřené v procentech

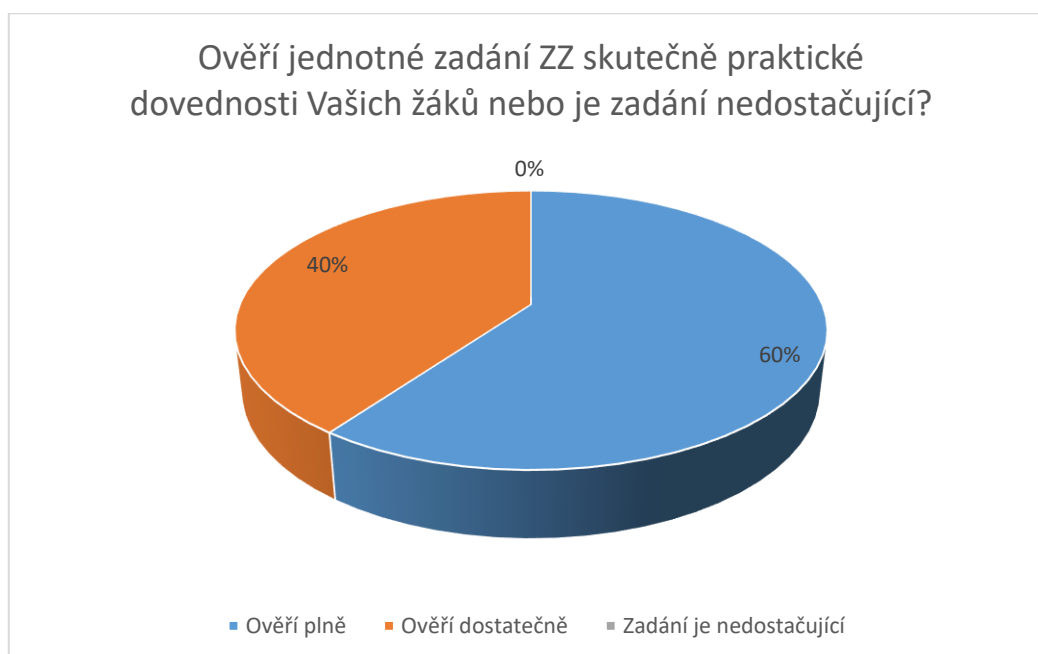
Zdroj: Vlastní průzkum

Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti opět shodně a to, že obsahově vyhovuje jednotné zadání závěrečné zkoušky podmínkám vzdělávání v uvedeném oboru na jejich škole.

4. Ověří jednotné zadání závěrečné zkoušky v oboru 82–51–H/01 Umělecký kovář, zámečnick a pasíř skutečně praktické dovednosti Vašich žáků nebo je zadání nedostačující?

- Ověří plně
- Ověří dostatečně
- Pro naše žáky je zadání nedostačující – uveďte proč.

Graf č. 4: Vyhodnocení otázky č. 4 vyjádřené v procentech

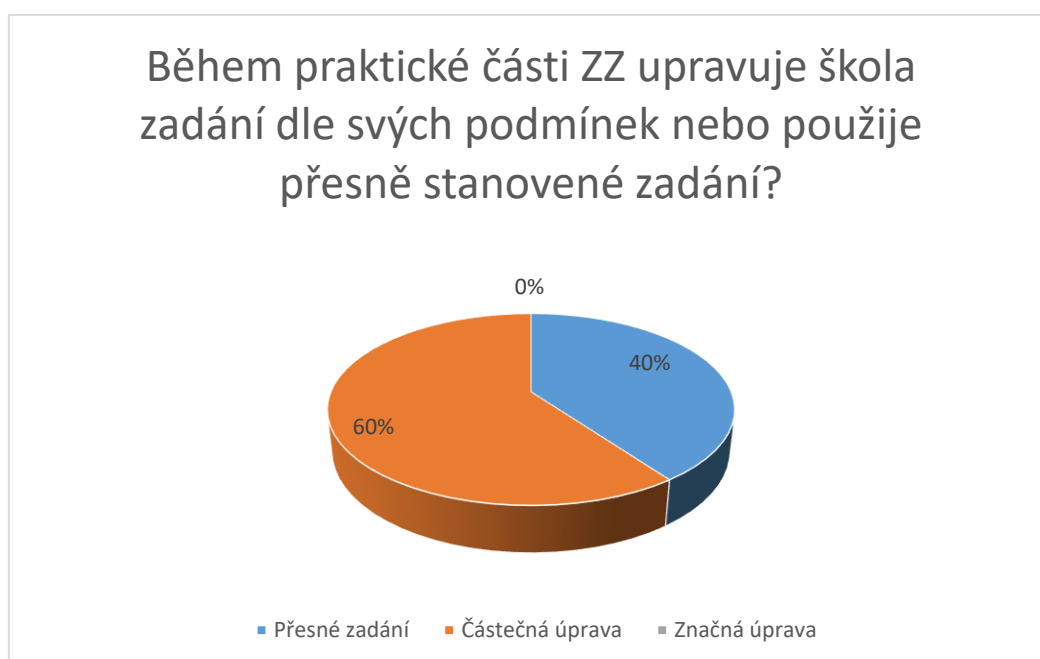
Zdroj: Vlastní průzkum

Na otázku, zda jednotné zadání závěrečné zkoušky v oboru 82–51–H/01 Umělecký kovář, zámečnick a pasíř skutečně prověří praktické dovednosti žáků odpovědělo 60 % respondentů, že jednotné zadání závěrečné zkoušky praktické dovednosti plně ověří a 40 % respondentů odpovědělo, že ověří v dostatečné míře. Jednotné zadání závěrečné zkoušky žádný z respondentů nepovažuje za nedostačující.

5. Praktická část závěrečné zkoušky: upravuje škola zadání dle svých podmínek nebo použije přesně stanovené zadání?

- Přesné zadání
- Částečná úprava – malé detaily
- Upravujeme značnou část zadání
- Pokud škola upravuje značnou část zadání, **nevyplňovat** další otázky, jen uvést do závěrečné otázky, co je problém a proč?

Graf č. 5: Vyhodnocení otázky č. 5 vyjádřené v procentech

Zdroj: Vlastní průzkum

Na otázku, zda škola při praktické části závěrečné zkoušky upravuje zadání dle svých podmínek nebo použije přesně stanovené zadání odpovědělo 40 % respondentů, že jejich škola přesně dodržuje zadání a 60 % respondentů uvedlo, že jejich škola zadání částečně upravuje, avšak pouze drobné detaily. Nikdo z dotázaných nevedl, že by jejich škola upravovala značnou část zadání.

6. Hodnocení praktické části závěrečné zkoušky má pevně stanovená kritéria.

Používáte tato kritéria:

- Přesně tak, jak jsou stanovena
- Mírně je upravujeme
- Některá kritéria úplně vynecháváme

Graf č. 6: Vyhodnocení otázky č. 6 vyjádřené v procentech

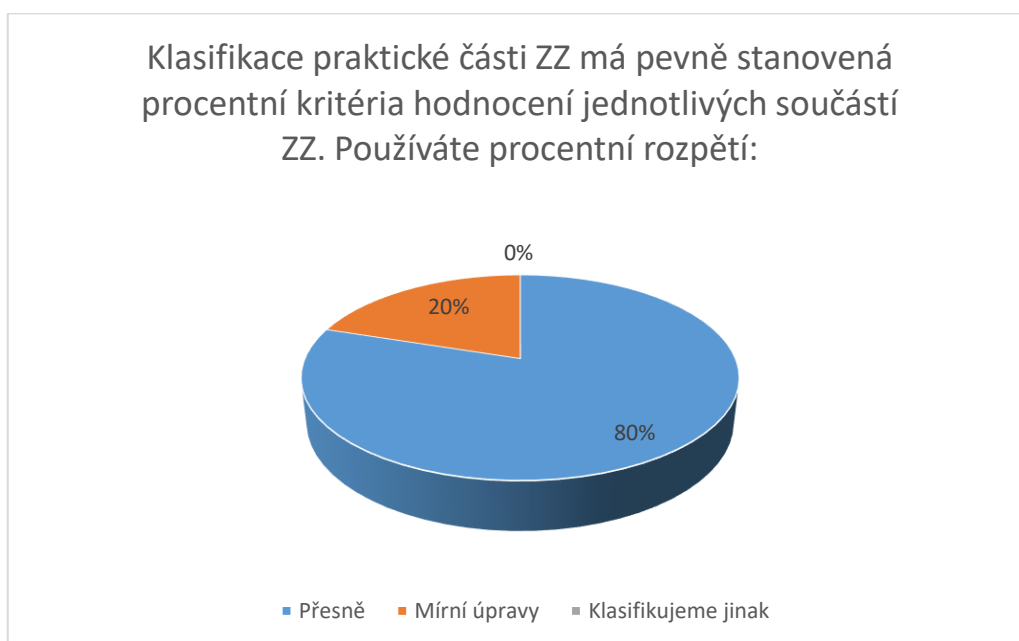
Zdroj: Vlastní průzkum

Na otázku, která se týká hodnocení praktické části závěrečné zkoušky a jejích pevně stanovených kritérií všichni respondenti uvedli, že tato kritéria jejich škola používá přesně tak, jak jsou stanovena. Nikdo z respondentů nevedl, že by jejich škola prováděla mírné úpravy nebo některá kritéria vynechávala.

7. Klasifikace praktické části závěrečné zkoušky má pevně stanovená procentní kritéria hodnocení jednotlivých součástí závěrečné zkoušky. Používáte procentní rozpětí:

- Přesně tak, jak jsou stanovená
- Mírně upravujeme
- Klasifikujeme jinak

Graf č. 7: Vyhodnocení otázky č. 7 vyjádřené v procentech

Zdroj: Vlastní průzkum

Na otázku, jakým způsobem školy přistupují ke klasifikaci praktické části závěrečné zkoušky a jejím pevně stanoveným procentním kritériím hodnocení jednotlivých součástí, odpovědělo 80 % respondentů, že jejich škola používá procentní rozpětí přesně tak, jak jsou stanovená. Pouze 20 % respondentů uvedlo, že toto procentní rozpětí mírně upravuje a nikdo nevedl, že se na jejich škole klasifikovalo jiným způsobem.

8. Je ve Vaší škole rozdíl mezi hodnocením a klasifikací odborného výcviku v průběhu studia a závěrečné zkoušky?

- Ano
- Ne

Graf č. 8: Vyhodnocení otázky č. 8 vyjádřené v procentech

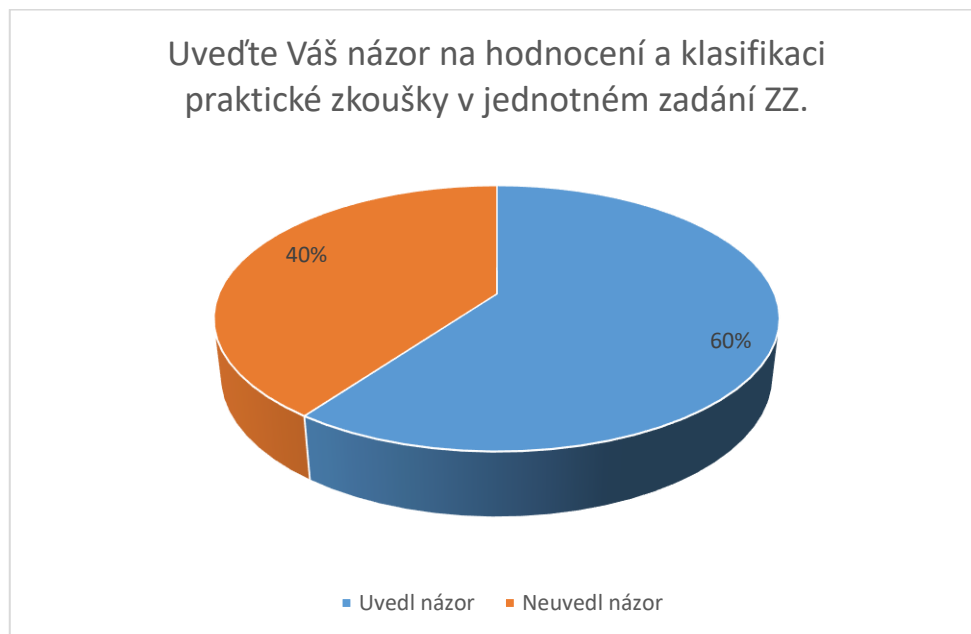

Zdroj: Vlastní průzkum

Na otázku, zda respondenti shledávají ve svých školách rozdíl mezi hodnocením a klasifikací odborného výcviku v průběhu studia a u závěrečné zkoušky odpovědělo 60 % respondentů, že na svých školách takové rozdíly neshledává. Oproti tomu 40 % dotázaných uvedlo, že takové rozdíly u svých žáků shledávají.

9. Uveďte Váš názor na hodnocení a klasifikaci praktické zkoušky v jednotném zadání závěrečné zkoušky.

Graf č. 9: Vyhodnocení otázky č. 9 vyjádřené v procentech

Zdroj: Vlastní průzkum

Na poslední otázku v mém dotazníku bohužel neodpověděli všichni dotázaní. Popíšu tedy názor těch 60 % respondentů, kteří odpověděli. Překvapivě se všichni shodli na tom, že současný způsob klasifikování a hodnocení podle jednotného zadání závěrečné zkoušky je vyhovující a transparentní. Oproti minulosti má jasně vymezená pravidla a požadavky, které jsou srozumitelné pro pedagogy i žáky. Žáci díky pevně stanoveným procentním kritériím hodnocení jednotlivých součástí závěrečné zkoušky mají jasnou zpětnou vazbu a vědí, ve které části závěrečné zkoušky si vedli lépe nebo hůře. Tento způsob pojetí závěrečné zkoušky připravuje žáky na další profesní život, učí je sebekritickému přístupu, hledání konstruktivního řešení problémů, schopnosti prezentovat odbornost a výsledky své práce. Dvě třetiny ředitelů uvedlo, že považují za prospěšné až nezbytné zahrnutí otázek z obecného přehledu ze světa práce do závěrečné zkoušky, pro další profesní život absolventů.

6.5 Názory ředitelů na jednotné zadání závěrečné zkoušky a jeho hodnocení

Téměř všichni dotázaní se ve svých volných vyjádřeních shodli na tom, že zahrnutí otázek z Obecného přehledu ze světa práce do závěrečné zkoušky je pro další rozhled žáků v jejich budoucím profesním a osobním životě užitečné. Většina z dotázaných kladla opakovaně důraz na jeho začlenění do závěrečné zkoušky a označila ho z hlediska potřeb žáků jako nezbytný. Malá část dotázaných považuje nároky na splnění zkoušky v oboru 82–51–H/01 Umělecký kovář a pasír, zámečnick zbytečně náročné ve srovnání s jinými učebními obory s výučním listem. Ke zpracování pravidel a kritérií hodnocení se dotázaní ředitelé vyjádřili tak, že způsob, jakým jsou daná pravidla a kritéria zpracována, přispívá k objektivizaci posuzování výsledků žáků. Někteří ředitelé uvedli k této oblasti dílčí výhrady, které se týkaly zejména stanoveného bodového hodnocení jednotného zadání závěrečné zkoušky. Jednalo se o drobné výhrady k uváděnému rozmezí bodů a jeho převodu na klasifikaci. Nikdo z dotázaných nevedl, že způsob bodového hodnocení praktické zkoušky je pro dané obory vzdělání nevhodný. Většina z dotázaných ředitelů považuje tento způsob ověření schopností a dovedností žáků za vyhovující.

ZÁVĚR

Cílem práce bylo zhodnotit zadaný obsah, organizaci a průběh praktické části závěrečné zkoušky podle jednotného zadání závěrečné zkoušky v oboru 82-51-H/01 Umělecký kovář a zámečnick, pasíř na konkrétní škole a výsledek pozorování porovnat s ostatními školami, kde se vyučuje stejný obor vzdělání.

Teoretická část popisuje vzdělávací soustavu ČR, charakterizuje obory vzdělávání s výučním listem a pedagogické zabezpečení škol. Vysvětluje pojmy z didaktiky praktického vyučování, jako jsou prověřování, hodnocení a klasifikace praktických dovedností. Zabývá se také klasifikačním řádem, hodnotícími požadavky závěrečné zkoušky a jednotným zadáním závěrečné zkoušky.

Praktická část se zabývá charakteristikou učebního oboru, pro který byla práce zpracována, současnou metodikou závěrečné zkoušky, způsoby hodnocení a klasifikace praktické části závěrečné zkoušky na konkrétní škole, které jsem následně porovnal s ostatními školami, kde se vyučuje předmětný obor. Dotazníkové šetření bylo poté vyhodnoceno pomocí koláčových grafů.

Na základě výsledků šetření bylo prokázáno, že všichni ředitelé organizují závěrečné zkoušky v předmětném oboru podle jednotného zadání. Ředitelům plně vyhovují podmínky jednotného zadání závěrečné zkoušky pro jejich školy po organizační i obsahové stránce, dále je neupravují nebo jen mírně a jsou s jeho parametry spokojeni. Nikdo z dotázaných se nevyjádřil ke způsobu ověření praktických schopností a dovedností žáků negativně. Většina z nich považuje způsob ověření praktických dovedností za plně vyhovující, menší část za pouze dostatečný. Jedna třetina ředitelů zadání závěrečných zkoušek podle jednotného zadání vůbec neupravuje. Dvě třetiny dotázaných upravuje zadání svým podmínkám pouze v drobných detailech a všichni používají kritéria hodnocení praktické části zkoušky přesně tak, jak jsou stanovena. 80 % ředitelů používá pro klasifikaci praktické části závěrečné zkoušky pevně stanovená procentní kritéria hodnocení jednotlivých součástí závěrečné zkoušky přesně tak, jak jsou stanovena a jen 20 % je pouze mírně upravuje pro svoje potřeby. Necelá polovina dotázaných respondentů připouští rozdíl na jejich škole mezi hodnocením a klasifikací odborného výcviku v průběhu studia a závěrečné zkoušky.

Lze konstatovat, že jednotné zadání závěrečné zkoušky plní svoji funkci a je z hlediska přípravy absolventů na další profesní život přínosné. Výsledky průzkumu považuji za uspokojivé, neboť potvrdily cíle práce, a to hodnotit zadaný obsah, organizaci a průběh praktické části závěrečné zkoušky podle jednotného zadání závěrečné zkoušky v oboru 82-51-H/01 Umělecký kovář a zámečník, pasíř na konkrétní škole.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

MONOTEMATICKE PUBLIKACE

BAJTOŠ, Ján. *Úvod do didaktiky odborného výcviku: [špecializačné a kvalifikačné štúdium pre majstrov odbornej výchovy]*. Bratislava: Metodické centrum mesta Bratislavy, 1997. 52 s. ISBN 80-7164-180-4.

ČADÍLEK, Miroslav. *Didaktika praktického vyučování I*. Brno, 2005. 115 s. ISBN 80-210-1081-9.

DYTRTOVÁ, Radmila a Marie KRHUTOVÁ. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). 121 s. ISBN 978-80-247-2863-6.

HRMO, Roman, Mariana KUNDRÁTOVÁ, Katarína TINÁKOVÁ a Ljubica VAŠKOVÁ. *Didaktika technických predmetov*. Bratislava: Vydavateľstvo STU, 2005. Edícia skrípt. 137 s. ISBN 80-227-2191-3.

KOLÁŘ, Zdeněk a Renata ŠIKULOVÁ. *Hodnocení žáků*. Praha: Grada, 2005. Pedagogika (Grada). 200 s. ISBN 80-247-0885-x.

KŘÍŽ, Emil. *Základní principy didaktiky praktického vyučování: pro zemědělství, lesnictví a příbuzné obory*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Institut vzdělávání a poradenství, 2018. 74 s. ISBN 978-80-213-2846-4.

PLCH, Jaromír. *Mezipředmětové vztahy a specifika výchovně vzdělávacího procesu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. Učební texty vysokých škol. 67 s.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. 400 s. ISBN 978-80-7367-647-6.

PRŮCHA, Jan. *Učitel: současné poznatky o profesi*. Praha: Portál, 2002. Pedagogická praxe. 160 s. ISBN 80-7178-621-7.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Jednotné zadání závěrečné zkoušky v oboru 82-51-H/01 „Umělecký kovář a zámečnick, pasíř“ 2014

Česká republika: Organizace soukromého sektoru vzdělávání | Eurydice. [online]. [cit. 21.02.2021] Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-private-education-21_cs

ČR. 13/2005 Sb. Vyhláška o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři [online]. [cit. 22.02.2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-13>

ČR. 47/2005 Sb. Vyhláška o ukončování vzdělávání ve středních školách závěrečnou zkouškou a o ukončování vzdělávání v konzervatoři absolutoriem úplné a aktuální znění [online]. [cit. 22.02.2021]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/59590/1/2>

Česká republika | Eurydice. [online]. Česká republika Overview [cit. 21.02.2021]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/czech-republic_cs

ČR. Zákon 561/2004 Sb. - o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání [online]. [cit. 21.02.2021]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/58471/1/2>

ČR. Zákon 563/2004 Sb. - o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů úplné a aktuální znění [online]. [cit. 21.02.2021]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/58473/1/2>

Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání). Jednotné závěrečné zkoušky [online]. [cit. 4.2.2021]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/NZZ2/publikace/NZZ2_tisk.pdf

Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání) [online]. [cit. 21.02.2021]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/F_9.0.123_Absolventi_strednich_skol_a_trh_prace_odvetvi_OBCHOD.pdf

Odborné vzdělávání, Národní ústav odborného vzdělávání. *Národní ústav odborného vzdělávání* [online]. Copyright © 2008 QCM [cit. 21.02.2021]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/pocatecni-odborne-vzdelavani>

Schéma vzdělávací soustavy, Národní ústav odborného vzdělávání. *Národní ústav odborného vzdělávání* [online]. Copyright © 2008 QCM [cit. 21.02.2021]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/schema-vzdelavaci-soustavy>

Střední vzdělávání, Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání). *Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání)* [online]. Copyright © [cit. 21.02.2021]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/stredni-vzdelavani>

Střední škola a vyšší odborná škola umělecká a řemeslná – Naučíme Vás vdechnout život dřevu a kovu – rukama, hlavou a srdcem ... [online]. Copyright © [cit. 21.02.2021]. Dostupné z: http://www.ssuar.cz/dokumenty/skolnirad_2020.pdf

Vize školy – Střední škola a vyšší odborná škola umělecká a řemeslná. *Střední škola a vyšší odborná škola umělecká a řemeslná – Naučíme Vás vdechnout život dřevu a kovu – rukama, hlavou a srdcem ...* [online]. [cit. 21.02.2021]. Dostupné z: <http://www.svsuar.cz/vize-skoly/>

Vzdělávací soustava, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 21.02.2021]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/vzdelavaci-soustava>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Schéma vzdělávací soustavy ČR.....	15
Obrázek 2: Domácí zvonek.....	46
Obrázek 3: Kleště vlčí tlama.....	47

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Hodnotící tabulka	39, 55
Tabulka 2: Převod bodů na klasifikaci	39, 55

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Vyhodnocení otázky č. 1 vyjádřené v procentech.....	61
Graf č. 2: Vyhodnocení otázky č. 2 vyjádřené v procentech.....	62
Graf č. 3: Vyhodnocení otázky č. 3 vyjádřené v procentech.....	63
Graf č. 4: Vyhodnocení otázky č. 4 vyjádřené v procentech.....	64
Graf č. 5: Vyhodnocení otázky č. 5 vyjádřené v procentech.....	65
Graf č. 6: Vyhodnocení otázky č. 6 vyjádřené v procentech.....	66
Graf č. 7: Vyhodnocení otázky č. 7 vyjádřené v procentech.....	67
Graf č. 8: Vyhodnocení otázky č. 8 vyjádřené v procentech.....	68
Graf č. 9: Vyhodnocení otázky č. 9 vyjádřené v procentech.....	69

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Vzor dotazníku

Obracím se na Vás s žádostí o vyplnění mého dotazníku, který poslouží jako podklad pro moji Bakalářskou práci na téma „Rozbor prověřování, hodnocení a klasifikace praktických dovedností při výuce předmětu odborný výcvik“. Dovoluji si Vás rovněž požádat o co nejpřesnější a pravdivé vyplnění dotazníku. Účast ve výzkumu je dobrovolná. Vaši odpověď prosím jakýmkoliv způsobem viditelně označte. Předem děkuji za spolupráci. S pozdravem Štěpán Hodr student ČZU.

1. Organizuje Vaše škola závěrečné zkoušky v oboru 82–51–H/01 Umělecký kovář, zámečnick a pasíř podle jednotného zadání?

- Plně
- Částečně
- Pouze někdy
- Ne

pokud odpovíte na tuto otázku NE, dále **nepokračujte**, ale do závěrečné otázky uveďte, co je pro Vaši školu problematické v jednotném zadání pro obor 82–51–H/01 Umělecký kovář, zámečnick a pasíř, proč ho škola nepoužívá.

2. Vyhovuje jednotné zadání ZZ organizačně podmínkám vzdělávání v oboru 82–51–H/01 Umělecký kovář, zámečnick a pasíř na Vaší škole?

- Ano
- Ne

- pokud ne, uveďte proč.

3. Vyhovuje jednotné zadání ZZ obsahově podmínkám vzdělávání v oboru 82–51–H/01 Umělecký kovář, zámečnick a pasíř na Vaší škole?

- Ano
- Ne

4. Ověří jednotné zadání ZZ v oboru 82–51–H/01 Umělecký kovář, zámečník a pasíř skutečně praktické dovednosti Vašich žáků nebo je zadání nedostačující?

- Ověří plně
- Ověří dostatečně
- Pro naše žáky je zadání nedostačující – uveďte proč.

5. Praktická část závěrečné zkoušky: upravuje škola zadání dle svých podmínek nebo použije přesně stanovené zadání?

- Přesné zadání
- Částečná úprava – malé detaily
- Upravujeme značnou část zadání

Pokud škola upravuje značnou část zadání, **nevyplňovat** další otázky, jen uvést do závěrečné otázky, co je problém a proč?

6. Hodnocení praktické části ZZ má pevně stanovená kritéria. Používáte tato kritéria:

- Přesně tak, jak jsou stanovena
- Mírně je upravujeme
- Některá kritéria úplně vynecháváme

7. Klasifikace praktické části ZZ má pevně stanovená procentní kritéria hodnocení jednotlivých součástí ZZ. Používáte procentní rozpětí:

- Přesně tak, jak jsou stanovena
- Mírně upravujeme
- Klasifikujeme jinak

8. Je ve Vaší škole rozdíl mezi hodnocením a klasifikací OV v průběhu studia a ZZ?

- Ano
- Ne

9. Uveďte Váš názor na hodnocení a klasifikaci praktické zkoušky v jednotném zadání ZZ

